

8. ДИНИЋ ТАНАСИЈЕ саслушаван 21 јуна 1946 године

21 јун

Суђење је почело у 7,25 часова

Претседник пуковник Михаило Ђорђевић: Наставља се претрес по кривици оптуженог Михаиловић Драгољуба-Драже и осталих. Друже заставниче, уведите све оптужене који су јуче били, и оптуженог **Динић Танасија**. (Уводе оптужене) Оптужени Динић Танасије, приђите Суду. Седите. Примакните столицу ближе микрофону. Јесте ли разумели оптужницу?

Оптужени Танасије Динић: Јесам.

Претседник: Осећате ли се кривим?

Оптужени: Осећам се кривим.

Претседник: Јесте ли ви учествовали у Недићевој влади током окупације Србије од стране Немаца?

Оптужени: Јесам.

Претседник: Јесте ли ви као члан владиног управног апарата спроводили директиве и наређења немачких окупатора.

Оптужени: Посредно може се узети да сам спроводио.

Претседник: Да или не?

Оптужени: Могу да кажем да сам посредно спроводио.

Претседник: Јесте ли учествовали на седницама владе?

Оптужени: Ја сам првих 18 месеци био ван владе. Био сам у почетку помоћник министра унутрашњих послова, после сам био комесар за персоналне послове, а тек од 5 новембра 1942 године био сам члан владе и од тада сам учествовао на седницама владе.

Претседник: Јесте ли кроз читав период учествовали у припремама и доношењу владиних одлука и мера.

Оптужени: Кроз читав период нисам учествовао. У почетном периоду нисам и у коначном периоду нисам учествовао.

Претседник: Јесте ли спроводили владине мере и владине одлуке у живот?

Оптужени: Јесам, уколико су ми додељиване у извршење.

Претседник: Јесте ли учествовали у спровођењу мера и одлука којима је вршена систематска пљачка Србије у корист немачког фашистичког окупатора?

Оптужени: Самим тим што сам био члан владе, самим тим сматрам да сам посредно учествовао.

Претседник: Је ли вам познато да је кроз то време влада Недићева вршила прибављање и осигурање окупационих трошкова окупатора?

Оптужени: Познато ми је.

Претседник: Је ли вам познато да је вршена привредна пљачка путем клиринга?

Оптужени: Познато ми је.

Претседник: Је ли вам познато да је окупатору на име окупационих трошкова исплаћено око 38 милијарди динара?

Оптужени: Тачно не знам, знам да је исплата редовно сваког месеца вршена.

Претседник: Колико је отприлике месечно исплаћивано?

Оптужени: У самом почетку не знам. Када сам постао члан владе мислим да је било око 500 милиона динара месечно, после се то стално пело, тако да је 1944 године та сума достигла две милијарде динара.

Претседник: Да ли је те две милијарде динара месечно било мало или довољно да се издржавају окупационе трупе само у Србији?

Оптужени: Имао сам утисак да су те две милијарде употребљаване за издржавање окупационих трупа и ван Србије. Такав утисак имам, али не знам...

Претседник: Је ли вам познато да је кроз читаво време влада спроводила принудан откуп пољопривредних производа преко разних централа?

Оптужени: Познато ми је.

Претседник: Је ли вам познато да је у то време основана и радила привредна полиција и војно-пољопривредне формације Недићеве владе за извлачење пољопривредних производа?

Оптужени: Јесте, познато ми је.

Претседник: Јесте ли учествовали у доношењу одлука и мера за успостављање, одржавање и обезбеђивање саобраћаја?

Оптужени: Кад сам био члан владе, да.

Претседник: Је ли вам познато да се тим саобраћајем, железницима, за своје ратне потребе служио немачки окупатор?

Оптужени: Јесте.

Претседник: Јесте ли учествовали у доношењу одлука општег карактера на основу којих је спровођена фашистичка просветна политика на универзитету и другим школским установама?

Оптужени: Кад сам био члан владе, уколико су те одлуке доношене, да.

Претседник: Је ли вам познато да је створен у Смедеревској Паланци завод за принудно васпитање омладине? Јесте ли учествовали у доношењу општих одлука на основу којих су организовано вршена прогањања и уништавања српског чиновништва и интелигенције, уредба о систематизацији, о националној исправности?

Оптужени: Уколико су те одлуке донете кад сам био члан владе.

Претседник: Јесте ли учествовали у одлукама на основу којих је организована и спровођена фашистичка и издајничка злочиначка

пропаганда у Србији, путем радија, штампе, биоскопа, позоришта, зборова, конференција, предавања, изложби, летака, прогласа, карикатура итд.

Оптужени: Јесам, уколико су те одлуке донешене, кад сам био члан владе.

Претседник: Је ли садржина тих летака, читаве те пропаганде, била уперена на оправдање окупације и на угушивање народно-ослободилачког покрета?

Оптужени: Дакле, посредно је била управљена на угушивање НОП-а.

Претседник: Је ли та пропаганда форсирала фашизирање земље и укључивање Србије у Хитлеров нови поредак?

Оптужени: То је више са формалне стране, јер она није имала никакав утицај на народ.

Претседник: А је ли садржина пропаганде била таква да је водила фашизирању земље и укључивању Србије у Хитлеров нови европски поредак? Да или не.

Оптужени: Била је таква.

Претседник: Јесте ли учествовали у доношењу свих општих одлука на основу којих је вршено формирање организација полицијских и војних СДС, СГС, СДК?

Оптужени: Све су те формације биле формиране у време када сам био члан владе.

Претседник: Јесте ли учествовали у спровођењу тих уредаба у живот?

Оптужени: Уколико ми је временом пало у део.

Претседник: Оптужени, говорите гласније ако можете.

Оптужени: Јако сам промукао, не могу.

Претседник: Јесте ли руководили радом окружних и среских начелстава и градских полиција?

Оптужени: Као министар унутрашњих послова по грани управне службе. Начелници окружни и срески радили су по мојим директивама.

Претседник: Радили су по вашим директивама. Је ли вам познато, док сте били члан владе, да је управа града Београда, нарочито специјална полиција, кроз свој рад, кроз логоре, кроз све ове установе, да је уопште вршила насилно угушивање родољубивог отпора?

Оптужени: То ми је познато, господине претседниче.

Претседник: Мислите ли да је то ноторно, да су те чињенице ноторне?

Оптужени: Јесу, те чињенице су ноторне.

Претседник: Јесте ли учествовали у доношењу уредаба и одлука на основу којих су полицијске и војне формације вршиле безбројне најразноврсније ратне злочине, тако на пример: уредба о прекиму судовима, обзнана о приказивању свих симпатизера и припадника народноослободилачког покрета обзнана о смртној казни за комунистичке јатаке, наредба о категорисању лица затворених у логорима и о стварању комисија за категорисање у логору на

Бањици, уредба о отварању завода за прииудно васпитање омладине у Смедеревској Паланци?

Оптужени: Основне одлуке донела је влада у време када нисам био члан владе. На основу тога извршни органи су спровели детаљне мере.

Претседник: Јесте ли у време, док сте били помоћник министра унутрашњих послова, комесара унутрашњих послова, у који период и спада доношење једног дела ових уредаба и обзнана, јесте ли спроводили у дело и наређивали да се по њима ради, старали се о њиховом извршењу?

Оптужени: Ја сам у својству помоћника министра унутрашњих послова добио задатак да се води истрага за утврђивање одговорности Југославије за улазак у рат, а друго, био сам једно време одређен за руковођење у погледу организације жандармерије.

Претседник: Ја вас питам о томе шта је читава влада радила, пошто сте били руководилац свију послова комесара? Јесу ли у то време створени логори у Београду, на Бањици, Шапцу, у Нишу и другим местима Србије.

Оптужени: Ја мислим да су касније логори створени.

Претседник: Је ли прописано било хапшење таоца, прогањање чиновника, расписивање награде од 25.000 до 200.000 динара за онога ко убије или прокаже вођу партизана?

Оптужени: То је све постојало.

Претседник: Је ли је прописана наредба за принудан рад у земљи и упућивање радника на принудан рад у Немачку?

Оптужени: Донета је уредба о обавезном и принудном раду.

Претседник: На основу које...

Оптужени: На основу које су радници били упућивани на обавезни рад и на основу које су сада, не толико на основу те уредбе, Немци су слали принудно на рад у Немачку.

Претседник: Је ли вам познато да су на основу свих тих прописа, на основу читавог тог рада, вршена масовна хапшења више стотина хиљада становника Србије, првенствено симпатизера народно-ослободилачке борбе, да су вршена истребљења Јевреја и Цигана, да су основани концентрациони логори у Београду, у Шапцу, Бањици и концентрациони логор у Смедеревској Паланци?

Оптужени: Јесте.

Претседник: Је ли вам познато да су кроз те логоре и у тим логорима људи који су пролазили били подвргавани зверским и инквизиторским мучењима, свуда у затворима, у логорима итд.

Оптужени: То ми није било познато, то је могао да зна само онај који је то искусио.

Претседник: А је ли вам познато да је у то време тако вршено?

Оптужени: Нисам никада имао приступ у логоре.

Претседник: А је ли то била ноторна чињеница?

Оптужени: Чуо сам, говорило се о томе.

Претседник: Је ли вам познато да је било убијања људи по пресудама преких судова, па и без пресуда преких судова?

Оптужени: Било је.

Претседник: Је ли вам познато да је на многобројним стрелишцима и губилиштима у Србији убијено око 200.000 људи, жена и деце, а у самом бањичком логору око 70.000?

Оптужени: То је било недоступно за мене, чак и кад сам био министар унутрашњих послова. То што се одиграло у самој управи града Београда и у логору на Бањици и Јајинцима, то је знао Недић, шеф управе града Београда и Немци.

Претседник: Значи да ви, као члан те владе, нисте били обавештени о томе?

Оптужени: Никада, господине претседниче, само сам могао чути као и сва публика о свакодневним стрељањима *која су ми тешко падала*.

Претседник: Је ли вам познато да су та убиства вршена на разне начине: стрељањем, вешањем, премлаћивањем, тровањем отровним гасовима?

Оптужени: То не знам.

Претседник: А је ли било тога?

Оптужени: Чуо сам да је било.

Претседник: Је ли вам познато одвођење радника на принудне радове у земљи у Бор, Костолац и, ван земље, у Немачку?

Оптужени: Дакле, био је обавезан рад који је обављан у Бору, Костолцу и другим местима. Принудни радници ишли су ван земље.

Претседник: Је ли мобилисање радника за рад у борским рудницама вршено по вашем наређењу?

Оптужени: Кад сам био министар унутрашњих послова јесте.

Претседник: Колико отприлике?

Оптужени: Дакле, у том периоду, за ту годину дана, могло се рачунати близу 12.000. Колико је сталних радника, обвезника било у Борском руднику ја то не знам. Предузеће је имало своје техничке раднике, а ово су били помоћни радници.

Претседник: Којих су годишта била лица обухваћена овим радом?

Оптужени: Мислим од 21 до 45 године. Не могу тачно да се сетим.

Претседник: Ко је упућиван на принудни рад у Борски рудник?

Оптужени: Морам да кажем да је испочетка упућиван само мали човек, који није могао да се откупи.

Претседник: Од кога?

Оптужени: На жалост и од наших органа, а и од немачких.

Претседник: Каква је разлика била између упућивања на принудни рад и обавезног рада?

Оптужени: Радници на обавезном раду примали су и плату као помоћни радници, док су, међутим, на принудном раду они били у ситуацији затвореника без плате, и под тешким условима. Они су радили у окнима рудника.

Претседник: Да ли вам је познато принудно одашиљање радника на рад у Немачку?

Оптужени: Господине претседниче, Немци су сакупљали раднике по логорима и где год су стигли и одводили их.

Претседник: Је ли то било преко берзе рада?

Оптужени: Постојало је једно нарочито службено место у берзи рада које се звало на немачком „вербештеле“, то је место за врбовање тих радника. Радници су се преко тог „вербештеле“ добровољно јављали и утоваривани на возове.

Претседник: А ко је те раднике сакупљао и предавао Немцима да их товаре у возове?

Оптужени: Па, кажем, било је тако, да су Немци из логора вадили и одмах товарили у возове.

Претседник: Је ли вађено из логора са Бањице? Под чијом је управом био логор на Бањици?

Оптужени: То не могу тачно да вам кажем, господине претседниче, ја знам...

Претседник: Јесу ли била два господара или један?

Оптужени: Знам да је био шеф управник града Београда надлежан, који је у вези са Немцима.

Претседник: Колико рачунате да је недељно пребацивано на принудни рад у Немачку?

Оптужени: Ја не знам колико је пребацивано, али знам када сам био министар социјалне политике, када сам имао евиденцију, да је недељно пребацивано око три стотине радника.

Претседник: Колико рачунате да је кроз читав период од момента окупације до последњег транспорта пребачено радника у Немачку?

Оптужени: Ја верујем да је било преко 150 хиљада. Само то није принудан рад.

Претседник: Ко је вршио регрутовање обвезника за обавезан рад у Београду?

Оптужени: Регрутовање обвезника за обавезан рад у Београду вршила је општина београдска.

Претседник: Па како то, ви сте министар, ви кажете да је преко ваших органа вршена мобилизација, откуд сад општина београдска?

Оптужени: Ја нисам могао да извршим, ја сам давао директиве када сам био министар социјалне политике. То је било тек у развоју, постојала је инспекција у Београду.

Претседник: Какав је однос у погледу тог обавезног рада између вас и Драгог Јовановића?

Оптужени: Драги Јовановић уопште није дозвољавао да се у његову надлежност ма ко меша.

Претседник: Па зар и ви као министар?

Оптужени: Па и ја као министар.

Тужилац: Требало је да будете претпостављени, али нисте били?

Оптужени: Требало је.

Претседник: Је ли вам познато да су полициске и војне формације Недићеве владе заједно са окупаторским оружаним формацијама вршиле пљачку стоке намирница, ствари и то како приватне тако и јавне имовине?

Оптужени: Могу да кажем, господине претседниче, када сам био министар унутрашњих послова, онда сам имао мало могућности да се интересујем о свему ономе што се збива на терену, уколико су смели окружни начелници да ми достављају те извештаје. Онда сам, на жалост, видео једну тешку ситуацију на терену: свакодневно убијање, свакодневно пљачкање, насиље, обешчашћавање, онако како то тужба приказује.

Претседник: Је ли вам познато да се у то доба врши пљачкање покретне и непокретне јеврејске имовине и то заједно врше пљачку и Недићева влада и Немци окупатори?

Оптужени: То не знам, али знам да су Немци сматрали да је њихово право на јеврејску имовину.

Претседник: Је ли претендовала Недићева влада да и она полаже право на ту јеврејску имовину?

Оптужени: Не знам, био је неки аранжман. Требало је Хипотекарна банка да исплати.

Претседник: Шта треба да покаже тај аранжман? Значи да су вршили пљачку на своју руку и Немци и Недићева влада, па после морали да уреде аранжманом да би пљачка ишла организовано.

Оптужени: То је било недоступно за мене, господине претседниче.

Претседник: Је ли вам познато да су казнене експедиције које су ишле од стране окупатора, трупa СДС и СДК заједно са четницима вршиле одмазду и паљења зграда, тако да су попаљена читава села?

Оптужени: Било је тих случајева.

Претседник: Је ли вам познато да је вршена насилна мобилизација у издајничке војне формације, на пример у СДК?

Оптужени: Знам да је било тих случајева, али не могу ништа детаљно да кажем.

Претседник: Оптужени Динићу, кад почиње ваша сарадња са Краусом и др. Киrom?

Оптужени: Господине претседниче, сарадња са Краусом могла је да буде тек после окупације кад сам ушао у сарадњу са Немцима уопште. Пре рата ја сам се само упознао са Краусом и др. Киrom.

Претседник: Кад сте се отприлике упознали са Краусом пре рата?

Оптужени: Мислим да није било више од две до три недеље пред потписивање пакта.

Претседник: Је ли то отприлике пред 27 март?

Оптужени: Да, пред 27 март.

Претседник: Кад већ поменусте „тројни пакт“, како је ваше гледиште било у питању „тројног пакта“, јесте ли се заузимали код политичара, код људи да дође до потписивања „тројног пакта“, јесте ли били сагласни с „тројним пактом“ или не?

Оптужени Т. Динић: Господине претседниче, ја нисам веровао да ће доћи до „тројног пакта“, али када је он дошао, с обзиром на целу ситуацију у којој је била Југославија, ја сам то одобравао. Мислио сам Југославија је у тешкој ситуацији психичкој, политичкој и материјалној; она је претстављала један мехур од сапуна,

била је опкољена са свих страна од Немаца и Италијана, неспремна и неспособна за рат. И, право да вам кажем, ја сам потпис „тројног пакта“ гледао као моментани спас за нашу земљу. Претседник: Јесте ли то исто гледиште у погледу „тројног пакта“ имали и после 27 марта?

Оптужени: На жалост, тек сам сада изишао из заблуде. Видео сам чему је водио тај „тројни пакт“. Видео сам да је то било изручивање Југославије у фашистичке канце, противно најбитнијим интересима југословенског народа. Али, на жалост, онда сам био у заблуди и веровао сам да је то спас за земљу.

Претседник: Јесте ли ви у току напада фашистичке Немачке на нашу отаџбину имали какву функцију у оперативној војсци?

Оптужени: Ја сам мобилисан 1 априла. Трећег априла отишао сам у своје мобилизационо место, у Сурдулицу. Одатле сам био упућен на положај. Примео сам команду. Тамо су била два пука, мислим и нешто артилерије и нешто техничких делова. Ја сам био командант власинског отсека и командант 312 резервног пука.

Претседник: Кад су Немци напали, јесте ли се упустили у борбу с њима?

Оптужени: Јесам.

Претседник: Јесте ли имали успеха у тој борби?

Оптужени: Јесам.

Претседник: Јесте ли одбацили Немце преко границе?

Оптужени: Они су извршили продор, и ја сам их задржао.

Претседник: Јесте ли наставили гоњење непријатеља?

Оптужени: Нисам, зато што нисам имао директиве за гоњење, а друго што ми је тако телефоном наредио претпостављени.

Претседник: Какве су биле директиве? Јесте ли ви знали оног момента када су Немци напали да смо ми у рату са Немцима?

Оптужени: На жалост нисам знао, и ако сам био командант једног тако важног отсека. Нисам био обавештен да смо ми у ратном стању.

Претседник: Па, свеједно, и да је тако, али када вас је непријатељ напао, шта је задатак оружане војне силе једне државе?

Оптужени: Ја сам имао задатак да штитим границу.

Претседник: Шта је било са вашим пуком?

Оптужени: Кад сам одбацио непријатеља са положаја одакле је пошао, један дан касније добио сам наређење од команданта генерала Павла Павловића да се повучем са пуком на Чемерник, и ја сам се у току ноћи повукао, због неуспеха на десном крилу. На моме фронту остала је граница неповређена. Повукао сам се на Чемерник и добио сам три узастопна наређења о даљем повлачењу, при чему смо штитили трупе које су се повлачиле.

Претседник: Јесте ли сачували пук, или сте га расформирали?

Оптужени: 13 априла, по наређењу, стигао сам у село Мирошевце, и ту добио наређење од команданта генерала Павла Павловића да распустим пук, а они који желе да иду са мном и да се пробијају ка Јадранском мору.

Претседник: Шта је било са пуком?

Оптужени: Ја сам прво позвао официре и обавестио их о том наређењу. *Питао сам их да ли ко жели да се формира у герилске трупе за једну Герилску акцију. Све су то били резервни официри, махом старији људи, видели су ситуацију, па су казали: боље је да ми идемо кућама и чувамо наша оГњишта.*

Претседник: Је ли пук расформиран или не?

Оптужени: Господине претседниче, ја сам после тога постројио пук и распустио га кућама у пуној ратној спремности са оружјем које је имао. Ниједан није предат Немцима. Ја бих молио да се узме као сведок ма који од официра.

Претседник: Који је пук био ваш?

Оптужени: 312-ти резервни пешадиски пук.

Претседник: По расформирању пука где сте отишли?

Оптужени: По расформирању пука остао је са мном само један ордонанс и један капетан. Ми смо пошли за Лебане, пошто сам чуо да су у Лесковцу већ Немци.

Претседник: Из Лебана где сте отишли?

Оптужени: Имао сам намеру да се ноћу пребацим, али ме је у томе спречио мајор Крста Михаиловић... Тако сам остао у Лебану ноћу и сутра дан отишао у Лесковац и тамо се предао Немцима.

Претседник: Како су вас Немци дочекали?

Оптужени: Ја нисам био сам, било је доста активних официра.

Претседник: Јесте ли пребачени неким аутомобилом за Београд?

Оптужени: То је било доцније из нишког заробљеничког логора. Прво сам из Лесковца пребачен у нишки заробљенички логор. Тамо сам, као што сам изложио на записнику, нашао Грегорића. Путем његових веза ја сам после тога пребачен у Београд.

Претседник: Јесте ли примили какву легитимацију од немачког посланства у Београду?

Оптужени: То није било немачко посланство. То је био неки специјални изасланик, чије ја име не знам. Неки други официр био је, кога сам и касније виђао. Знао да је то био изасланик са којим сам требао да путујем код Драгише Цветковића у некој специјалној мисији. Он није био чиновник министарства, него неки пуномоћник.

Претседник: Јесте ли добили неку специјалну исправу?

Оптужени: Јесте.

Претседник: Је ли стајало да сте под заштитом немачког посланства?

Оптужени: Не, него под заштитом немачког министарства иностраних послова.

Претседник: По доласку вашем у Београд јесте ли се одмах нашли са Краусом?

Оптужени: Одмах по доласку у Београд, односно сутрадан по мом доласку, у томе мењам мој исказ у записнику, јер сам се сетио како је дошло до тога. Кад сам отишао да обиђем стан тамо је дошао неки Тома од Мике Ђорђевића и рекао да одем одмах да се пријавим министарству правде. Ја сам тога истог дана, то јест су-

традан по мом доласку у Београд, отишао у министарство правде. Било је око подне. Тамо је био један немачки подофицир. Дао сам му моје име и казао сам да сам позват. Он је прибележио и рекао да сачекам. У томе је наишао један немачки официр, прочитао моје име, пришао ми и претставио се. Тада сам упознао тога Хелма. Рекао је: „Краус је хтео да вас види“. Отишао је у канцеларију и после тога ме је Краус примио.

Претседник: Па добро је ли тачно онда што прича Драги Јовановић: да сте се ви прво видели са Краусом и Хелмом, па сте онда ви њега упознали са њима.

Оптужени: То није тачно.

Претседник: Јесте ли пре одласка у министарство правде ишли код Драгога Јовановића или после?

Оптужени: После одласка у министарство правде.

Претседник: Јесте ли тада са Краусом разговарали и је ли вам он споменуо и казао да предложите некога за управника града Београда? Јесте ли том приликом предложили Драгога Јовановића?

Оптужени: Тада није било речи о томе. Ја сам после тога у два сата отишао код Драгога Јовановића, пошто сам се видео са Краусом, и исте те вечери ја сам остао да ноћим код њега и тада ми је Јовановић казао да су му нудили да прими Београд и ја сам му рекао: „Па, требало би да примиш.“

Претседник: Кад сте после тога отишли код Немаца, јесте ли упознали Драгог Јовановића са Краусом?

Оптужени: Ја га нисам упознао, нисам ни имао потребе, јер је он био стари познаник са Хелмом.

Претседник: А јесте ли га упознали са Краусом?

Оптужени: Нисам га упознавао, ја се не сећам да сам ишао са њим код Крауса, и том приликом кад сам ишао код Крауса натраг срео сам се са Павловићем и Кузмановићем и било је речи о управи града, више се не сећам.

Претседник: Добро, јесте ли се ви ставили Краусу на расположење тада да с њим вршите политичка консултовања, у погледу давања реферата политичког карактера о ситуацији у земљи итд. Изнесите нам главнину ваших односа по овоме питању.

Оптужени: Ја после доласка Крауса не могу да се сетим свега што сам с њим разговарао. Знам да је било речи о појединим политичким личностима, али ја сам у том погледу мало могао да му будем на услузи. Знам да су том приликом прибављали податке о појединим политичким личностима и када ме је за коју личност запитао ја сам му казао своје мишљење.

Претседник: Јесте ли ви били обавештени у току тих разговора с њим, да се ради о стварању комесарске управе?

Оптужени: О томе ме је обавестио Аћимовић. То је било после 2 до 3 дана, кад сам био код Аћимовића. Он ми је тада казао да треба да се образује комесарска управа.

Претседник: Јесте ли том приликом помагали немачким руководиоцима и најзаинтересованијој установи, Гестапоу, у одабирању личности за комесарску управу?

Оптужени: Господине претседниче, можда сам разговарао уколико је тражено мишљење од мене, али могу да вам кажем да у погледу тачног састава те комесарске управе ја нисам могао имати утицаја, јер ја те личности нисам познавао. Тако, на пример, Ристу Јојићу, Васиљевића, комесара саобраћаја Лазу Костића и друге ја нисам ни познавао.

Претседник: Ви сте с обзиром на ваш дугогодишњи рад и на будно праћење политичких појава у јавном животу, углавном могли да будете обавештени.

Оптужени: Те личности нисам, као што рекох, познавао, јер је мој рад више био војни.

Претседник: Шта сте постали у комесарској управи?

Оптужени: Ја сам добио положај помоћника комесара у министарству унутрашњих послова.

Претседник: Јесте ли сем те дужности, као помоћник комесара унутрашњих послова, имали још какву дужност?

Оптужени: Господине претседниче, као помоћник комесара по уредби о устројству тога министарства требало је да будем овлашћен да водим пословање тога министарства.

Оптужени: То овлашћење у почетку нисам добио, тако да сам првих петнаест дана само асистирао Аћимовићу кад је примао референте и упознавао сам се са начином вођења послова у министарству унутрашњих дела. После тога дошла ми је прва дужност, која ми је стављена да је одговорно водим. Био сам одређен за претседника комисије за утврђивање одговорности поводом уласка Југославије у рат.³⁰⁴

Претседник: Је ли та комисија почела да ради?

Оптужени: Та комисија почела је да ради у половини маја.

Претседник: По чијим је сугестијама и по чијим директивама текао рад комисије за утврђивање одговорности поводом уласка Југославије у рат?

Оптужени: Господине претседниче, могу само да наведем да никакве сугестије није било. Ја сам изложио у записнику како је дошло до формирања те комисије. Наредбе је издато од мога претпостављеног. Ја сам почео да призивам, Аћимовић ми је увек говорио кога би требало да позовем. Али, једнога дана, дошао је неки генерални конзул др. Бусе, Немац, који је био нарочито упућен из Берлина. После сам видео да је у том циљу био дошао из Берлина.

Претседник: Да је нарочито упућен из Берлина поводом те истраге коју ви водите?

Оптужени: Не, он је био пре него што је образована комисија. После сам ја видео, да је он дошао из Берлина, јер га нисам познавао.

Претседник: Добро, дошао је из Берлина. Поводом чега је дошао?

Оптужени: Кад је пошао, онда сам тек дознао да је нарочито дошао из Берлина. Рекао ми је да је обавио што је требало и отишао је за Берлин.

Претседник: Шта је добио, шта је требало?

Оптужени: Он је једног дана дошао код мене и рекао да треба да саслушам неког Анђелковића, који је радио на шифри у министарству спољних послова. Ја сам обавестио Аћимовића. Он ми је рекао да га позovem. Ја сам позвао тога Анђелковића, саслушао га, и он је на саслушању дао оно што сам цитирао у записнику.

Претседник: Шта?

Оптужени: Он је рекао наводно да је совјетски отпраvник послова после пуча ...

Претседник: Кога пуча?

Оптужени: ...после пуча 27 марта, преко помоћника министра спољних послова саопштио готовост Совјетског Савеза да потпише пакт са Југославијом о узајамном помагању.

Претседник: Кад сте дошли до овога податка путем саслушања овога Анђелковића, како се звао?

Оптужени: Мислим да се звао Анђелковић.

Претседник: ... Кад сте дошли до саслушања тога Анђелковића, јесте ли тај податак саопштили Бусеу или се он интересовао за то?

Оптужени: Не. Он ми је рекао да саслушам овога Анђелковића. Ја сам сва саслушања давао немачком посланству и Гестапоу. Тако ми је наредио Аћимовић.

Претседник: Шта вам је Бусе рекао после оваквог податка?

Оптужени: После два три дана дошао је код мене да се опрости и рекао ми је да иде. Казао је: „Ја сам добио шта треба и идем у Берлин.“

Претседник: Је ли интересовање немачких власти, и после добијања овога податка, настављено за ову истрагу?

Оптужени: Не могу да кажем да је било какво нарочито интересовање. Више се интересовао Аћимовић него немачке власти.

Претседник: Да ли вам је познато да је Хитлер уочи напада на Совјетски Савез искористио ваш материјал ове истраге, коју сте ви водили, у својој изјави поводом оправдања напада Немачке на Совјетски Савез?

Оптужени: Господине претседниче, знам да сам два три дана после тога био позван са Аћимовићем код шефа управног штаба Турнера. Тамо је био и Драги Јовановић. Турнер је онда прочитао неку прокламацију, не знам тачно каква је, јер ја немачки не говорим. На то је Аћимовић рекао: „И ми смо својом истрагом томе нешто допринели.“ Тако ми је после Аћимовић објаснио да су у Хитлеровој изјави наведени неки моменти из те истраге, који су узети као разлог за отпочињање непријатељства против Совјетског Савеза.

Претседник: Како ви тумачите себи да се у оваквој једној истрази, која је по мишљењу Немаца била уперена на то да се добије један овакав или сличан податак, који може да се употреби као

оправдање за вероломни напад фашистичке Немачке на СССР, руководство оваквом истрагом повери баш вама?

Оптужени: Господине претседниче, мени су поверавани све најодиознији послови. Коришћен је мој подређени положај, да ми се наређује увек у присуству Немаца, и ја сам извршавао наређења. Претседник: Признаћете да бити претседник овакве једне комисије са сигурношћу се може рећи да је то скопчано и с једним поверењем и с веровањем у то да је лице, које истрагом руководи, потпуно поуздано, сигурно и вешто. Нарочито у питању поузданости, у питању поверења...

Оптужени: Господине претседниче, ја сам изложио како је дошло до образовања те комисије. Ја нисам био на тој конференцији која је одржана у Гестапоу. Био сам само позван да ми се саопшти та одлука.

Тужилац: Је ли Драги Јовановић био на тој>конференцији?

Оптужени: Јесте.

Тужилац: Да ли вас је он предложио за претседника комисије?

Оптужени: Не знам. Аћимовић и Јовановић отишли су у министарство унутрашњих послова, и Јовановић је написао наређење, сећам се, својим зеленим мастилом, а Аћимовић је потписао.

Претседник: (Обраћа се оптуженом Јовановићу): Јесте ли чули?

Оптужени Јовановић: Молим?

Претседник (Оптуженом Јовановићу): Оптужени Динић каже да сте ви били у Гестапоу на конференцији на којој је оптужени Динић одређен за претседника комисије за вођење истраге о одговорности за 27 март и за улазак Југославије у рат против Немачке, и да сте ви том приликом били тај који сте чак и наређење о његовом постављењу за претседника те комисије написали својим зеленим мастилом, а Аћимовић да је то потписао.

Оптужени Јовановић: Нетачно.

Претседник: Ако буде потребно суочићемо вас.

Претседник: Јесте ли одржавали везе са Бенцлером,³⁰⁵ Мајснером и Шефером?

Оптужени: Јесам са Бенцлером као министар унутрашњих послова, јер је он раније био у Београду, а Мајснер и Шефер нису били раније у Београду. Они су дошли тек 1942 године.

Претседник: Али тако како су се ређали јесте ли одржавали везе с њима?

Оптужени: Код Мајснера сам био 2 до 3 пута, код Шефера чешће, а код Бенцлера неколико пута као министар унутрашњих послова.

Претседник: Јесте ли предлагали том приликом и у том свом контакту са Немцима разне мере које треба спровести против народноослободилачког покрета?

Оптужени: У ком својству мислите?

Претседник: Оптужени, ако не можете мало гласније да говорите, хоћете ли да се одморите, да дам одмор?

Оптужени: Није потребно. У својству министра унутрашњих послова ја сам тај предлог учинио.

Претседник: Је ли било интимније везе између вас и Немаца? На пример између вас и Шефера?

Оптужени: Неке ближе везе не могу да кажем да је било, али могу да кажем да је Шефер био наклоњен и колико је могао да чини, он је чинио.

Претседник: Ви кажете да сте на њихова тражења давали обавештења, а јесте ли предлагали и мере које треба предузимати у циљу угушења народноослободилачког покрета?

Оптужени: Молим да ми дозволите да мало детаљније изложим тај моменат.

Претседник: Немојте нарочито ићи у детаље.

Оптужени: Ја сам као министар унутрашњих послова водио евиденцију о збивањима на терену. *Та збивања су ми тешко падала и стварно сам био у једном очајном положају јер никакве могућности ја нисам имао да томе стању станем на пут.* Конкретно по питању предлога који су учињени, конкретно је после дошло и то после једне моје интервенције код Бенцлера и Гајтнера по питању ослобођења 400 лица која су требала бити стрељана. *Наиме онда је било речи о томе да би требало нешто предузети да се мере одмазде укину или умање.* Кад сам постао министар унутрашњих послова, одмах два три дана после тога, обавестио ме је помоћник управника града да Немци хоће да стрељају 400 лица због убиства неких официра у Пожаревачком округу. Обавештавајући ме о томе, помоћник управника града додао је и свој коментар, то јест да је Драги све то удесио, да се та масовна одмазда изврши да бих ја био компромитован у народу, јер народ мисли да се стрељања не могу да врше без одобрења министра унутрашњих послова. Када сам то чуо, а то је било први пут да сам био обавештен да ће се извршити неко стрељање пре него што је извршено, ја сам одмах отишао код посланика Бенцлера, искористио тај коментар и рекао да је то плански намештено, да бих се ја компромитовао, па сам молио да се то не изврши. Бенцлер ме је упутио на командујућег генерала Кајтнера, а после сам то исто поновио и код Шефера и могу да кажем да су Немци смањили тај број на 150, а 250 нису стрељали него су послали у Немачку на рад. *У вези са том интервенцијом дошли су после предлози, али ти предлози нису реализовани из разлога што је после поднетих предлога било решено да ја претходно поднесем спискове интернираних лица. Ја сам тим поводом упутио распис окружним начелницима да ми доставе спискове лица која би требало конфинирати као таоце. Кад сам тражене спискове добио видео сам да би требао да страда мали човек и због тога те спискове нисам ни доставио Немцима, тако да они уопште нису реализовани.*

Претседник: Јесте ли ви предложили, односно јесте ли издали јула месеца наредбу о сарадњи српских оружаних снага са Немцима?

Оптужени Динић: Ја сам јула месеца био одређен за руковаоца организације жандармерије и у том својству сећам се да сам издао једну наредбу, али не сећам се садржине.

Претседник: Допуштате ли могућност овакве садржине?

Оптужени Динић: Допуштам.

Претседник: Јесте ли предложили Немцима да се изврши дислокација добровољачких одреда у Краљевачком, Крушевачком, Крагујевачком, Ваљевском, Лесковачком и Пожаревачком округу у циљу сузбијања партизанске акције?

Оптужени Динић: Ја сам, мислим, учинио предлог.

Претседник: Јесте ли предложили да се на Руднику, на подножју Равне Горе, на подножју Јастрепца, распореде у кантонмане делови немачке војске, који ће остати на рачун дотичних села, а у циљу сузбијања партизанске акције?

Оптужени Динић: Ту је било речи о партизанској акцији.

Претседник: Је ли био ваш предлог?

Оптужени Динић: Ја се сећам да је био.

Претседник: Јесте ли ви у време док сте били помоћник комесара унутрашњих послова руководили полициским апаратом заједно са Аћимовићем?

Оптужени Динић: Нисам био овлашћен јер сам имао друге функције.

Претседник: Јесте ли тада реорганизовали жандармерију?

Оптужени Динић: Да, за реорганизацију жандармерије.

Претседник: Јесте ли давали какав предлог Немцима за хапшење таоца?

Оптужени Динић: Нисам, господине претседниче.

Претседник: То је код питања предлагања мера генералу Бадеру како да се сузбије партизански покрет?

Оптужени Динић: Један предлог, као министар унутрашњих послова?

Претседник: Да, као министар унутрашњих послова?

Оптужени Динић: То је ово што сам мало пре изложио, али тај предлог није реализован.

Претседник: Тај предлог садржи ово: (чита) „Да се држе као таоци чланови породице и ближи сродници свих оних који су избегли ван земље и налазе се у служби Лондона, Вашингтона и совјета?”

Оптужени Динић: Не сећам се. Тај је предлог достављен претседнику владе на сагласност.

Претседник (наставља да чита): „Командујућем генералу и заповеднику Србије. Мере у погледу ојачања српске управе и мере безбедности у циљу што бољег гарантовања мира и реда и бољег обезбеђења интереса немачке силе на подручју командујућег генерала у Србији, мени је част умолити да се органи српске извршне службе ставе под управне органе српске управе. „И онда описујете психолошке мере у циљу паралисања акције из ваздуха и у тачки 3 кажете:” Ја сам мишљења и част ми је предложити следеће: Да се похапсе и задрже као таоци чланови породице и ближи сродници свих оних лица која су одбегла ван земље и налазе се у служби Лондона, Вашингтона и совјета.” Даље: „Да се похапсе сви

сумњиви елементи и симпатизери и сарадници Лондона, Вашингтона и Москве при чему сматрам да не могу остати слободни и саботери..." и тако даље. „... Приликом овог хапшења могу остати само деца испод 15 година, која би имала бити смештена у посебна обданишта и заводе на терет општине." То је у дубликату ваш предлог, ту извештавате о везама Драже Михаиловића са Бугарском, припреми наоружања, помињете и конференције, команданте, енглеске емисионаре у Србији, и тако даље. Је ли вам познато да су ти таоци и ранији таоци стрељани од Немаца у Чачку, Ваљево, Шапцу и широм читаве Србије?

Оптужени: То није реализовано.

Претседник: Јесте ли ви у 1941 години јула месеца са оптуженим Драгим Јовановићем учествовали у једној комисији у Ужицу кад је био убијен један немачки официр на друму Ваљево - Косјерић, где сте били требали да одете да се таоци стрељају?

Оптужени: Ја сам детаљно изложио у записнику. Ми смо били позвани у управни штаб. Ту сам затекао Аћимовића, Драгог Јовановића, Кисела³⁰⁶ и Крауса. Аћимовић ми је саопштио да по тражењу фелдкомандантуре у Ужицу треба да идем ради држања неке конференције у циљу предузимања мера против партизана. Аћимовић ми је наредио, јер сам био помоћник. Др. Кисел је додао да ће и он поћи и пратити ме, а и Драги Јовановић да ће поћи и Краус. Уговорен је био састанак за сутрадан и отишли смо. Ништа нисам знао шта је тамо било и шта се дешавало.

Претседник: Јесте ли стигли у Ужице?

Оптужени: Стигао сам у подне, отишао у фелдкоманду и видео сам о чему се ради. Убијен је неки немачки капетан и на простору од 5 километара треба похватати 100 Срба и да се стрељају на лицу места. На питање ко је одређен да то изврши, Драги Јовановић показао је на мене.

Оптужени Драги Јовановић: Не.

Претседник: Каже да сте у Ужицу, кад је био убијен неки официр Шваба, дошли до објашњења, и Немци да су казали да треба да се стрељају 100 лица на лицу места, а ви сте очима показали ...

Оптужени: Руком је показао.

Претседник: Руком...

Оптужени Драги Јовановић: За тако мало дело да се стрељају 100 људи, ако је довољно само један такав гест, ја немам шта да приметим.

Претседник: Је ли шта учињено поводом тога?

Оптужени: Учињено је све и стрељано је око 20 лица из судскога затвора, лица која су одговарала за злочиначка дела која повлаче смртну казну.

Претседник: Је ли била извршна пресуда за та лица која су починила дело које повлачи смрт?

Оптужени: Господине претседниче, нисам знао.

Претседник: Јесте ли ви у улози редовној комесара за унутрашње постављени и за изванредног комесара за персоналне послове?

Оптужени: Јесам, господине претседниче, поред редовне дужности по наређењу.

Претседник: Одакле су проистицала ваша овлашћења за тај рад?

Оптужени: Док сам био помоћник министра унутрашњих послова, иако је постојало наређење, и ако сам био одређен, могу да кажем да нисам радио те послове. Изговарао сам се да сам заузет другим пословима. Ја сада не знам, али нисам ваљда ни два три акта свршио.

Претседник: Ви сте били комесар дуго времена, док нисте постали министар па и после...

Оптужени: Поред редовне дужности.

Претседник: На основу чега сте ви вршили те персоналне послове?

Оптужени: После кад сам одређен од стране министарског савета решењем. То је било октобра 1941 године, јер сам био испао из Недићеве владе и месец дана био ван сваке функције. Кад сам се примио тога посла поново 1942 године стављено ми је било у дужност извршење уредбе о завођењу систематизације службеничких места у државној и самоуправној служби и извршење уредбе о уклањању национално непоузданих службеника из државне јавне службе.

Претседник: Непоузданих? Како непоузданих?

Оптужени: Национално непоузданих.

Претседник: А јесте ли имали апсолутно овлашћење у спровођењу ове уредбе?

Оптужени: Уредба је давала та овлашћења, а ја нисам узурпирао.

Претседник: Нико не каже да сте узурпирали, него да ли сте били овлашћени? Да ли је могао министар у своме ресору да постави неког кога ви не би хтели или за кога нађете да је национално непоуздан?

Оптужени: Господине претседниче, реч је могла бити о новим постављењима. За њих је тражена сагласност.

Претседник: Чија?

Оптужени: Моја сагласност.

Претседник: Према томе да ли су могла нова постављења да се врше без ваше сагласности?

Оптужени: Није могло *зато што је главна конШрола кочила. Она је то искористила и на тај начин онемогућавала...*

Претседник: Поступајући по тим двама уредбама колико сте службеника приликом спровођења те систематизације отпустили из службе?

Оптужени: Господине претседниче, морао бих да вас обавестим, у записнику је истрага погрешно схватила мој исказ. Тамо је цитирано 10.000 службеника. То се не односи на службенике који су отпуштени по уредби о уклањању национално непоузданих, то се односило на службенике који су били редуцирани.

Претседник (Чита): „Број од 10.000 није обухваћао само службенике отпуштене по уредби о уклањању национално непоузданих, него и по уредби о систематизацији места.“ (Обраћајући се опту-

женом): Да ли су те две уредбе једна другу допуњавале у *извршењу оних послова који су се хтели у државном апарату?*

Оптужени: Сигурно су се допуњавале. Нису могли да дођу у обзир они службеници који су искључени уредбом о национално непоузданим.

Претседник: Која су лица у смислу национално поузданих и непоузданих долазила првенствено у обзир за избацавање из службе?

Оптужени: Првенствено су долазили припадници Комунистичке партије.

Претседник: Па онда?

Оптужени: Па су онда долазили пучисти, масонерија, корупцио-наши, саботери.

Претседник: А симпатизери и припадници народноослободилачког покрета?

Оптужени: То се све сматрало као комунисти.

Претседник: Је ли то било избацавање из службе са губитком пензија, и ако је стечено право на њих.

Оптужени: Да, они су губили стечена права.

Претседник: При спровођењу ове персоналне политике јесте ли били потпуно самостални или сте имали везу са окупатором? Јесте ли примали какве сугестије директиве?

Оптужени: Уколико су захтеви долазили *мада све захтеве нисам примао. На пример било је случајева да су нарочито привредна вођства тражила да у централама све службенике постављају они независно па су постављали како су кога хтели. Ту сам имао сукобе са њима. Нисам следио њихове интенције.*

Претседник: Јесте ли имали сталну везу са управним немачким штабом, са Турнером?

Оптужени: Све је било упућивано на њихову сагласност.

Претседник: Ко је тамо био ваша веза?

Оптужени: То је био неки Сауер. Он је био референт.

Претседник: По питању персонала кажете да је била потребна сагласност Немаца. Ко је давао основни нацрт за уредбу о систематизацији и уредбу о уклањању национално непоузданих службеника?

Оптужени: Ја верујем да је то дошло од Немаца.

Претседник: Је ли верујете, или нешто знате?

Оптужени: Па нешто знам, јер су Немци имали нешто слично... Ја се право да вам кажем не сећам ко је донео ове уредбе.

Претседник: Какве је последице повлачило за собом отпуштање из службе национално непоузданих?

Оптужени: Губитак стечених права, затим било је предвиђено да се упуте у концентрационе логоре.

Претседник: Је ли то аутоматски повлачило за собом упућивање у концентрационе логоре?

Оптужени: Ја сам то пренео на месне власти.

Претседник: Ја вас питам за уредбу, како је уредбом било предвиђено?

Оптужени: Ја сам већ и заборавио да ли је било аутоматски.

Претседник: Ипак нисте могли да заборавите, ви сте радили кроз четири године.

Оптужени: Нисам имао само тај посао. Ја сам био и министар унутрашњих послова и министар социјалне политике, триста чуда сам имао.

Претседник: Је ли отпуштање са разлога да је неко национално непоуздан аутоматски повлачило за собом убацивање у концентрациони логор?

Оптужени: Ја сам у решење морао да ставим да се баца у концентрациони логор, али сам остављао да месне власти о томе одлуче.

Претседник: А ако сте ви донели одлуку по којој се неко отпушта са разлога да је национално непоуздан, са разлога да је комуниста или припадник народноослободилачког покрета, да ли је ту могла да наступи каква ревизија?

Оптужени: Ја, на жалост, морам да вам кажем, да је то највише погађало њих, ту ревизије није било, ови су предлози првенствено долазили од полиције.

Претседник: Малочас сте поменули да су под удар ове уредбе долазили првенствено ти и ти, а између осталих и масонерија. Је ли тако?

Оптужени: Јесте.

Претседник: Па шта је било са тим масонима?

Оптужени: Иако ме је масонерија прогласила за непријатеља број 1, ја сам масонерију спасао, јер, уместо да применим аутоматски уредбу према њој, ја сам измислио да водимо анкету и да прво утврдимо ко је масон. На тај начин они су добили у времену и каналисали свој утицај код Немаца. После је за њих било лако.

Претседник: Како мислите да су „каналисали свој утицај...“?

Оптужени: Па каналисали су свој утицај код Немаца.

Претседник: Хоћете ли тиме да кажете да су се повезали са Немцима?

Оптужени: Било је... На пример Радован Поповић био је директор класне лутрије за све време окупације иако је био масон.

Претседник: А Станковић из Вистада?

Оптужени: Да.

Бранилац Дуканац: Ни један ни други. Ја сам један од најстаријих на 33-ћем степену, те према томе могу знати савршено аутентично. Они су били отерани у бањички логор 23 новембра 1941 године, осумњичени као слободни зидари. А у ствари нису били слободни зидари.

Претседник: Молим вас, кад тако кажете, како су се Немци, Турнер и Гестапо, односили према тој вашој анкети? Како ви кажете очигледно била је уперена на изигравање уредбе.

Оптужени: Господине претседниче, ја сам морао претходно да добијем његову сагласност. У Гестапоу радио је на томе, мислим да се звао Носенштајн. Он је радио по томе, био је референт. Ја, право да кажем, ангажовао сам се, незгодно је било да донесем од-

луку. Уредба је била драстична ... Цели материјал остао је у коме-саријату и тамо се може видети да је ипак тај Радован Поповић био масон.

Претседник: Ја имам један ваш акт (претседник даље чита) „... Врло уважени господине С. С. Штандартфиреру. Још одмах после рата“... и тако даље. „... Током протекле две године указивао сам у неколико махова на разорно дејство бивших југословенских масона па предлажем... Још увек има чланова бивше масонерије у државној служби и сматрам да је крајње време да се без изузетка сви то јест бивши чланови масонерије ставе ван службе. Друго, сматрам да би свим члановима масонерије требало одузети телефоне, у толико пре што је сигурно да те телефонске везе они користе у циљу ширења разних вести против интереса немачке борбе и српске националне ствари. Треће, ако је вама из мени непознатих разлога немогућно похапсити чланове масонерије и друге англо-совјетске сараднике и дефетисте и држати их као таоце, да они својим животом одговарају за недела англо-совјетских банди по Србији, сматрам да интереси велике немачке борбе и опстанак српског народа налажу да се против масона и њихових сарадника предузме оно што је напред изложено... Достављајући вам предње, врло уважени господине С. С. Штандартфиреру, ради ваше оцене ... Са особитим поштовањем - Министар унутрашњих послова“... Писмо упућено Шеферу. Добро, јесте ли наишли на подршку Немаца на спровођењу овог предлога?

Оптужени: Ја сам рекао да су масони успели да каналишу свој утицај да се то не спроведе.

Тужилац: Преко којих личности?

Оптужени: Успели су да каналишу свој утицај. Шурак господина Дуканца био је лични секретар у фелдкоманди и преко њега су спроведене интенције у фелдкомандантури. Кум Драгог Јовановића био је масон. Он је имао утицај код Драгог Јовановића. Значи они су ту повезали фелдкоманду и управу града.

Тужилац: Па чиме то доказујете, да су то били канали и утицај?

Оптужени: Не доказујем, само претпостављам.

Тужилац: *Ви претпостављате, треба доказати конкретним чињеницама.*

Претседник: *(Прекида тужиоца) Чекајте док ја завршим.* (Оптуженом) Ви сте на записнику рекли да су Турнер и Гестапо у почетку били задовољни са вођењем анкете, да су се интересовали, да је дошло до извесног сузбијања, практично преведено извесне заштите масона, тако да су од предложених мера одбацили врло велики број.

Тужилац: У чему је био утицај на Немце од стране масона и у каквом облику, је ли то био став Немаца?

Оптужени: Немци нису према њима поступали.

Тужилац: Како је дошло до тога?

Оптужени: Не бих могао казати. Масони су имали ипак један својствени начин. Касније кад сам сазнао увидио сам да су они спрово-

водили једну ствар, коју морам да признам. За све време те окупације ипак су примењиване мере према малом човеку, према радном човеку. Ако је требало страдао је мали човек, ако је требало да се ради ради о мали човек, ако је требало да се иде на рад ишао је мали човек, док су за све то време други седели и уживали привилегије Немаца, *и ја сам морао, иако да кажем да се буним против тога и из тих разлога су могли да потеку такви предлози да се узму као таоци ти људи мислећи да ће на тај начин... да ипак не буде све оно што је било, да буде олакшано управо за малоГ човека...*

Бранилац: *То је једно објашњење...*

Претседник: Молим вас, од марта 1943 године па све до новембра 1943 године, јесте ли ви руководили читавим полицијским управним апаратом, окружним и среским начелствима, градским полицијским претставништвима СГС-ом и СДС-ом?

Оптужени: Господине претседниче, кад сам примљен у министарство унутрашњих послова 5 новембра 1942 године, то министарство је било расформирано. У то министарство било је управно и самоуправно одељење инспекторат, одељење за државну заштиту, одељење јавне безбедности и стража. Они су били пребачени у установу која је била формирана... То је стање остало за све време док сам ја био министар унутрашњих послова из тога мислим да можете лако да видите шта сам ја могао да радим, значи чисто самоуправна служба.

Претседник: Па добро да ли су у вашим рукама били срески и окружни начелници?

Оптужени: Јесу.

Претседник: Ко је постављао среске и окружне начелнике?

Оптужени: Постављани су на мој предлог.

Претседник: Постављани су на ваш предлог, а ко их је постављао?

Оптужени: Претседник владе, по претходној сагласности Немаца.

Претседник: Према таквим инструкцијама у току окупације одреди СДС-а стајали су на расположењу окружним и среским начелницима?

Оптужени: Нису стајали.

Претседник: Како нису?

Оптужени: Под шефом безбедности. Шеф безбедности имао је право непосредно да изда наређење начелнику округа по грани безбедности.

Претседник: А у чијим је рукама стајала фактички СДС?

Оптужени: Под шефом безбедности.

Претседник: А шеф безбедности, под ким је он био?

Оптужени: Шеф безбедности пода мном није био. Био је под претседником владе и под Немцима.

Претседник: А ко је управљао стварно тим одредима?

Оптужени: Ја мислим да су више управљали Немци.

Претседник: Да ли су срески и окружни начелници радили по наређењима фелдкомандантуре и крајскомандатуре?

Оптужени: Радили су.

Претседник: На каквим пословима?

Оптужени: На пословима те опште управе.

Претседник: Је ли у општу управу спадало и откуп вуне, скупљање жита, довођење људи за пребацивање на рад у Борске руднике и Немачку итд.?

Оптужени: Све.

Претседник: Је ли ту постојала извесна колаборација немачких окупационих власти, фелдкомандантуре и крајскокомандатуре и српских власти изражених у среским и окружним начелницима?

Оптужени: Јесте.

Претседник: Јесу ли те јединице СДС и СГС заједно са Немцима вршили акције?

Оптужени: Па, сигурно.

Претседник: Заједно са Немцима?

Оптужени: Сигурно. Ја не знам, ниједну акцију нисам водио. То ће знати шеф безбедности, увек су они ишли заједно, а можда и нису ишли заједно.

Претседник: Јесу ли кроз то читаво време окупације полициски управни апарат са градским претстојништвима и среским и окружним начелствима са СДС и СГС вршили хапшења родољуба и јесу ли вођене на терену борбе противу Народноослободилачке војске и против партизана?

Оптужени: Јесу.

Претседник: Јесу ли те јединице и те установе водиле борбе у заједници са Немцима?

Оптужени: Јесу.

Претседник: А јесу ли водиле борбу у заједници са одредима Дра-
Михаиловића?

Оптужени: Колико је мени познато, јесу.

Претседник: Кажите ми још јесте ли ви у току свога учествовања у апарату Недићеве владе, као посланик и као изванредни комесар и као министар држали говоре у корист националсоцијализма?

Оптужени: На жалост, јесам. Држао сам два говора на два збора за све време, и то у Шапцу и Обреновцу почетком и крајем 1942 године. Било је можда и речи о националсоцијализму.

Претседник: А јесте ли се ви залагали за националсоцијализам?

Оптужени: Ето из тих говора, на жалост, види се да јесам давао неку предност националсоцијализму.

Претседник: Јесте ли ви писали чланак: „Смисао националсоцијализма и његова борба“?

Оптужени: Господине претседниче, не бих могао да се сетим.

Претседник: Има ту много тих чланака.

Оптужени: Ако је под мојим потписом сигурно да јесам.

Претседник: Те чланке ћемо прочитати у доказном поступку.

Претседник: Јесте ли ви учествовали на конгресу фашистичких новинара у Бенедикју?

Оптужени: Нисам.

Претседник: Има ту неки ваш реферат, чини ми се и говор који сте држали.

Оптужени: *Не, дозволите да вас обавесШим о томе.*

Претседник: *Не ја вас само питам о тој чињеници.*

Оптужени: *То је пројекат Говора који сам требао да држим.*

Тужилац: *Шта је то?*

Оптужени: То је пројекат говора који сам требало да одржим на конгресу новинара.

Тужилац: А јесте ли отишли на конгрес?

Оптужени: Нисам, али је било у плану да ја одем и то је био пројект говора. То је био пројект који смо саставили Немци и ја.

Тужилац: Заједно сте саставили?

Оптужени: По наређењу.

Претседник: Добро, оптужени Динићу, како ви то радите, у говорима којих има више од два и у читавом низу чланака славите националсоцијализам, поводите масе, утичете на њих да приђу националсоцијализму, пројектовање говора завршаваате са: „Хајл Хитлер?”

Оптужени: Па то су Немци писали. То је требало да ја говорим.

Претседник: Ево овде стоји: „Реде дес штатс секретер Таса Динић”, итд. не знам немачки, тек овај чланак се завршава са „хајл Хитлер”.

Оптужени: То су Немци писали. Да сам отишао можда бих и ту глупост написао.

Претседник: Зар не видите и не увиђате да је то једна најпунија издаја према своме народу?

Оптужени: Јесте, господине претседниче.

Претседник: Па какво сте ви мишљење о себи имали током ваших таквих поступака који чине очигледну издају и како се данас, осврћући се на то читаво ваше деловање, осећате?

Оптужени: Ја, господине претседниче, у време кад сам сарађивао, *на жалост*, ето, ишао сам тим путем да добијем неко поверење, *не себе ради неГо да би нешто припомоГао из заблуде мислећи да ћу тим путем нешто да помоГнем народу*. Данас се гнушам тога и уопште ја тај грех, који сам учинио, не желим да преживим.

Претседник: Дајем 15 минута одмора.

Одмор је настао у 9,05 часова

Наставак претреса, после одмора, у 9,35 часова

Претседник: Наставља се претрес. Друже заставниче, уведите оптужене. (Уведени су сви до сада испитани оптужени и Таса Динић.)

Судија Лаковић: Оптужени Динићу, сећате ли се ви саботаже коју су извршили партизани дижући у ваздух мост код Обреновца?

Оптужени Динић: Сећам се.

Судија Лаковић: Је ли образована каква комисија да то извиди и рад и кажњавања?

Оптужени: Ја сам био позван и отишли смо тамо: ја, Драги Јовановић, Краус, још неки Немци, и командант шуц-полиције.

Судија Лаковић: Какве су мере предлагане у погледу кажњавања становништва ради одмазде за ту саботажу?

Оптужени: Драги Јовановић је почео одмах говорити о извођењу акције. Требало је да српска жандармерија са немачком шуц-полицијом заједнички врше претрес терена, и он је на карти почео да објашњава како би која колона требало да иде. Том приликом сам чуо да је означавао колико таоца у коме селу треба узети. *Ја сам тада лупио о сто, мада сам претходно опоменуо Драгог Јовановића да сачекамо какав ће став они да заузму. Он је у својој препотентности наставио тако да сам ја лупио о сто, и ако су Немци били за столом, и на тај начин сам прекинуо тај његов план рада.*

Судија: Колико је он сматрао да је довољно да се узме таоца из тих села и стреља?

Оптужени: Чуо сам, колико сам разумевао немачки, да се помињу бројеви: цен, фирцен, као број таоца из појединих села.

Судија: А укупно?

Оптужени: Укупно око 300.

Судија: Савезници су бомбардовали Београд. Је ли тако?

Оптужени: Јесте.

Судија: Какве сте ви предлоге давали за репресалије над становништвом због бомбардовања Београда од стране савезника?

Оптужени: То је било 1944 године.

Судија: Јесте ли, можда, предлагали да се узму таоци, да се изврше репресалије, да би се савезницима ускратило да они не врше своју војничку дужност према непријатељу који је тада био у Београду?

Оптужени: Сећам се да сам онда био министар социјалне политике. Онда нисам могао чинити предлоге о томе. Раније сам чинио предлоге као министар унутрашњих послова. То је било 1943 године, а тада бомбардовање још није почело. Било је речи о неком споразуму да се бомбардовање објеката врши у вези с акцијом нарочитих малих одељења која би имала у исто време да врше акта саботаже над железничким објектима. Према информацијама које сам ја тада добио, учинио сам предлог да се формирају контраодељења противу тих одељења која је требало да врше акте саботаже.

Судија Лаковић: Знате ли нам нешто рећи о организацији: „Тетас“? Чија је то организација и каква је то организација?

Оптужени: Могу вам рећи да је код мене дошао један човек, неки капетан Јохан, како се претставио, не сећам се више презимена. То је било 1944 године, баш пред мој полазак из земље. Он је тражио од мене да му помогнем да добије од Гестапоа 50 „М.Пи“, машинских пушака.

Судија Лаковић: Какве су то пушке?

Оптужени: То су митраљески пиштољи, аутоматски, не знам са колико метака. Ја сам му казао: „Откуда се ви на мене обраћате?" Он ми је одговорио: „Чуо сам да имате добре везе са Гестапоом." Не знам откуда је то сазнао, ма да је Гестапо звао моју жену на са-слушање. Онда ми је објаснио да је „Тетас" тајна терористичка организација у организацији Драже Михаиловића, која је, наводно, имала 540 чланова. Та организација била је у вези са енглеском службом и наводно је било решено да се поубијају виђени чланови из вођства народноослободилачког покрета. И у томе циљу било је потребно да њих 50 добије „НПи". Ја сам му рекао да се не могу ангажовати, јер је то ван моје надлежности као министра социјалне политике, него нека иде код претседника владе.

Претседник: Добро. Друже тужиоче, ако имате питања изволите.

Тужилац: Када сте 1941 године отишли у Ужице заједно са Драгим Јовановићем да ли сте учествовали у одабирању људи за стрељање?

Оптужени: Није било стрељања.

Тужилац: А јесу ли стрељани људи код Косјерића?

Оптужени: Тада нису. Ја мислим да се тај цитат из оптужнице не односи на тај период. Ту се каже у августу месецу, а ја сам у Ужицу био у јулу месецу. То би се могло утврдити.

Тужилац: Ви сте на записнику изјавили да сте били у Ужицу када је вршено стрељање људи у самом Ужицу.

Оптужени: Тачно не могу знати.

Тужилац: Знате ли колики је био број?

Оптужени: Не могу знати.

Тужилац: Је ли стрељање извршило одељење жандармерије, које је са вама дошло?

Оптужени: Са мном није дошло. Ја нисам ни знао за то одељење, видео сам га тек кад је дошло у Ужице; оно је ишло једним другим путем заједно са једним одељењем Гестапоа. То је било спремно за егзекутиву још у Београду, за прикупљање талаца и стрељање.

Тужилац: Ко је то припремио?

Оптужени: Свакако управник града Београда Драги Јовановић.

Претседник: Је ли Јовановић дошао заједно са вама у Ужице?

Оптужени: Јесте, заједно са мном.

Тужилац: Јесте ли ви присуствовали оној конференцији команданата у Ужицу?

Оптужени: Јесам.

Тужилац: Је ли вам на тој конференцији речено да сте ви одређени да извршите егзекутиву?

Оптужени: Јесте, и кад сам после тога отишао у кафану ја сам сео за други сто, ручали смо. Право да вам кажем мени није било пријатно што су ми набацили да не знам ни где идем ни зашто идем. Он ми је тада, онако преко стола, добацио да он одлази са Краусом у Београд, а да су његови жандарми остали, па кад пођу да и ја пођем са њима.

Тужилац: Шта мислите, зашто су Драги Јовановић и Аћимовић одредили баш вас да ово извршите?

Оптужени: Право да вам кажем не знам зашто. Можда сам био несигуран, па да би се компромитовао.

Тужилац: Како то?

Оптужени: Био је заведен систем компромитовања да на пример стрељање изврше наши људи да би после тога били што више привезани за Немце. Тај систем је примењиван према чиновницима, па је изгледа тај систем примењен и према мени.

Тужилац: Ко је тај систем углавном спроводио?

Оптужени: Свакако Драги Јовановић, јер се је хвалио да је на тај начин компромитовао неколико политичких људи.

Тужилац: Да ли је логор на Бањици од свога формирања па до ослобођења Београда био под руководством Јовановића?

Оптужени: Знам да је био под руководством његовим и немачким. Ја знам по томе кад је Вујковић долазио свакодневно код председника владе да га обавештава, ја сам хтео да користим ту прилику и да запитам тога Вујковића о неколико познатих личности. Али, нисам могао добити никаквог одговора, јер је постојало наређење Драгога Јовановића да те ствари могу знати само председник владе, Драги Јовановић и Немци.

Тужилац: Да могу знати само Драги Јовановић, председник владе и Немци?

Оптужени: Јесте.

Тужилац: Да ли је Јовановић добијао некакве паре од Гестапоа за организовање службе коју је вршио?

Оптужени: Знам у почетку да су добили по 10 милиона динара Аћимовић као комесар министарства унутрашњих дела и Драги Јовановић, и знам да је Аћимовић од тих 10 милиона дао прву помоћ организацији ДМ.

Тужилац: Кад је то било?

Оптужени: 1941, можда у јулу. Он је ту помоћ дао преко делегата који су долазили у министарство.

Тужилац: Можете ли именовати те делегате који су долазили код Аћимовића?

Оптужени: Долазили су. О томе ми је сам Аћимовић говорио и знам једнога дана кад су били у управном штабу затекао сам их да пију шампањ са Киселом и Краусом у славу задобијања Косте Пећанца, и онда ми је Аћимовић казао: „Ускоро ћемо овако да слаavimo и долазак Драже Михаиловића!”

Тужилац: Док сте ви били министар унутрашњих дела у Недићевој влади да ли сте ви добијали извештаје из округа у којима се говорило о заједничким операцијама Немаца, четника, Бугара и СДС против партизанских снага?

Оптужени: Било је, само не могу тачно да се сетим.

Тужилац: Можете ли се сетити, на пример, једног оваквог извештаја: „Министарство унутрашњих дела, Одељење државне заштите, Београд. По наређењу министра унутрашњих дела, начел-

ник..." Ово је рапорт спремљен за Немце. Јесте ли слали такве рапорте о ситуацији у Србији док сте били министар унутрашњих дела и коме?

Оптужени: То није моје него шефа безбедности. Ја нисам имао одељење за државну заштиту у саставу министарства. Је ли то 1941 године?

Тужилац: Не, не, касније. Јесте ли били министар унутрашњих дела јануара месеца 1944 године?

Оптужени: Нисам, био је Недић.

Тужилац: Кад сте престали бити министар унутрашњих дела?

Оптужени: 5 новембра 1943 године.

Тужилац: А кад сте постали?

Оптужени: 5 новембра 1942 године.

Тужилац: 1942 године док сте били министар унутрашњих послова је ли јавна безбедност, је ли организација јавне безбедности била под вашим руководством?

Оптужени: Није.

Тужилац: А СДС?

Оптужени: Није.

Тужилац: Кад је формиран шеф српске државне безбедности?

Оптужени: То је била управа немачке централе за безбедност. То је систем немачких централа.

Тужилац: Је ли шеф српске државне безбедности био потчињен директно Немцима?

Оптужени: Ја тачно не могу да кажем. Он је одржавао везу са Немцима, а кад сам му се ја нешто обратио, рекао је: „Мајснер не дозвољава."

Тужилац: Значи ли то да је он био непосредно под генералом Мајснером?

Оптужени: Тако је испало.

Тужилац: Да ли вам је познато да је Петар Петровић, звани Кондор, био командант Драже Михаиловића и да је Петар једно исто лице са Раковићем?

Оптужени Дража Михаиловић: То су шифре.

Тужилац: За Раковића?

Дража Михаиловић: Јесте.

Тужилац: Је ли вам била позната та обавештајна служба?

Оптужени Михаиловић: То је била теренска тајна служба.

Тужилац: Јесте ли изашли у сусрет овоме емисару „Тетаса", „Кондора" - зовите га како хоћете?

Оптужени: Нисам, али сам чуо да су после купили од Немаца.

Тужилац: Како се претставио тај емисар?

Оптужени: Као Јован, неки капетан Јован из Сарајева. Показао ми је пасоше и визу за Швајцарску и визу за Бугарску.

Тужилац: А је ли вам показао пуномоћје организације ДМ?

Оптужени: Легитимацију.

Претседник: Неки капетан Јован, кажете? Претставио вам се као капетан Јован и имао је легитимацију организације ДМ?

Оптужени: Легитимацију организације „Тетас“.

Оптужени Михаиловић: (упада) Ја бих молио да објасним...

Тужилац: Имаћете времена. (обраћајући се оптуженом Динићу): Према вашем малопређашњем исказу, излази да је Аћимовић већ 1941 године имао везу са оптуженим Дражом Михаиловићем?

Оптужени: Ја не знам да ли је имао директну везу, али су Дражини делегати долазили код њега да припреме терен код Недића.

Тужилац: А да ли вам је штогод познато о улози Аћимовића у каснијем периоду, после доласка Нојбахера?

Оптужени: Јесте, Аћимовић се био потпуно определио. Он је био претставник Драже Михаиловића код Нојбахера.

Тужилац: А ко је још био претставник?

Оптужени: После су још били Раковић и Илија Михаиловић. Они су били званични претставници Драже Михаиловића.

Тужилац: Ви сте малопре говорили о томе како сте предузимали мере против оних лица која су били чланови масонерије, чланови масонске организације. Да ли сте ви фактично спроводили некаква отпуштања масона из службе и да ли су спровођена та упутства? Јер, рекли сте и да је после створен канал за утицај масона на Немце...

Оптужени: Од свих имена масона, која сам ја добио, стављено је ван службе седам или осам, и то сам морао да им ставим ван службе. Међу њима је био и син господина Дуканца, доцент Универзитета. Он је био стављен ван службе, али је убрзо затим био остављен у Народној банци са ваљда три пута већом платом него што је имао као доцент.

Тужилац: Је ли било још таквих случајева, да ви некога отпустите, а њега поставе на већи положај?

Оптужени: Нисам их много отпустио, свега њих шест или седам. Не могу да се сетим свих имена. Био је масон, на пример, помоћник министра пољопривреде и правни референт за исхрану...

Тужилац: Како се звао?

Оптужени: Не сећам се. И он је био члан масонерије. Он је после био код Немаца и преко њега Немци су спроводили своје мере.

Тужилац: Реците сад ово: Да ли је организација названа „српска заједница рада“ служила за мобилизацију радника за потребе немачке индустрије, за радове који су били потребни Немцима?

Оптужени: То не бих могао да кажем.

Тужилац: А берза рада?

Оптужени: Српска заједница рада није стајала фактично под мојом контролом самим тим што је претседник владе био старешина те организације. Ја сам био само министар социјалне политике и нисам могао дубље да улазим у ствари организације и да видим њено стварно дејство. Берза рада, међутим, била је већ од почетка потпуно орган Немаца, док нисам ја преузео министарство социјалне политике.

Тужилац: Да ли је вама познато да су код неких четничких команданата били делегирани неки Немци за везу са немачким властима?

Оптужени: Ја сам случајно сазнао за двојицу. Знам за неког Егона, који је био делегиран, мислим код Калабића, и за још једног који је био доле у Санцаку.

Тужилац: Код кога?

Оптужени: Мислим код Лукачевића.

Тужилац: Како се звао тај Немац?

Оптужени: Звао се Биргер.

Тужилац: У којој је години то било?

Оптужени: То је могло бити 1943 године.

Тужилац: Је ли за вас радила као обавештајац агент Гестапоа Вера Пешић?

Оптужени: Није радила.

Тужилац: А је ли вам слала извештаје?

Оптужени: Којима ја уопште никада нисам поклањао пажњу.

Тужилац: Да ли су сви ресори у погледу персоналних питања за све време, док сте ви били изванредни комесар за персоналне послове, потпадали под вашу надлежност?

Оптужени: Ја бих вас молио да ми дозволите да мало објасним смисао читавог тога рада. Поводом уредбе о систематизацији службеничких места треба то рећи. Смисао је био у овоме. Сва министарства и све главне установе у обиму бивше Југославије требало је смањити на обим стварних потреба саме Србије. То је изазвало реорганизацију и особља. У томе циљу била је одређена комисија у сваком ресору. Те комисије образоване су од мог делегата, делегата ресорног министра и делегата министра финансија. Комисија је фактички требала да утврди потребан састав особља тога ресора. Кад је свој посао завршила она је о томе достављала извештај ресорном министру, а ја сам на основу тога саставао опет реферат министарском савету. Министарски савет доносио је одлуку, усвајајући предложени састав или мењајући га. Кад се и то свршило, онда се доносила уредба о организацији министарства која је слата Немцима на сагласност, а кад су и Немци то усвојили, онда се на основу те уредбе доносила уредба о извршењу систематизације и ту је требало да се одреди функција сваког одељења, сваког отсека и сваког службеничког места. Кад је све то враћено у ресорно министарство, онда је министар вршио распоред према квалификацијама, стручној спреми и способности службеника.

Тужилац: Је ли слично поступано и са уредбом о национално-непоузданим?

Оптужени: Не, нема уопште везе с тим. Предлози ресорних министара упућивани су мени да донесем одлуку.

Тужилац: И ви сте доносили одлуку?

Оптужени: Доносио сам одлуку.

Тужилац: Ви сте доносили мериторну одлуку?

Оптужени: Доносио сам мериторну одлуку или враћао.

Тужилац: Молим вас, кад сте били у Прагу?

Оптужени Динић: У Прагу?

Тужилац: Јесте.

Оптужени Динић: Био сам пре рата.

Тужилац: Кад?

Оптужени Динић: 1936 године све до 1937 године.

Тужилац: Каквим послом?

Оптужени Динић: Ја сам 1936 године ишао у Праг као народни посланик.

Тужилац: Јесте ли добили неки задатак и од кога?

Оптужени Динић: То је била једна политичка функција коју сам имао да извршим.

Тужилац: Код кога?

Оптужени Динић: Код председника владе Милана Хоце.

Тужилац: Јесте остали дуже времена у Прагу?

Оптужени: Први пут сам отишао и био сам кратко време, па сам се вратио. Тада је било неко гласање у скупштини, ја сам тада био у опозицији. И тачно у одређени дан кад сам требао да се јавим ја сам поново отишао. Тада је извршен атентат на Стојадиновића, оно шенлучење у скупштини које је оглашено за атентат, и што су мене огласили као организатора тога атентата, ја сам остао у емиграцији, у Прагу.

Тужилац: Јесте ли се повезали тамо са обавештајном службом?

Оптужени Динић: Могу да вам кажем за тај састанак то, када сам требао да дођем тамо у одређени дан, ја сам прво свратио у Брно, где ме је дочекао шеф Дезием-бироа.

Тужилац: Каква вас је веза довела?

Оптужени Динић: Ана Ринглова, бивша секретарица председника владе Милана Хоце.

Тужилац: Јесте ли ви радили за то време на обавештајној служби према Бугарској?

Оптужени Динић: Јесам.

Тужилац: Са којом групом у Бугарској?

Оптужени Динић: Са бугарским земљорадничким савезом.

Тужилац: Јесте ли имали везе са терористима?

Оптужени Динић: Молим вас да вас обавестим о томе.

Тужилац: Само кратко.

Оптужени Динић: Кад је убијен Протогеров поведена је акција у Софији, онда су се издвојили протогеровисти, који су водили акцију против Михајлова, да се образује комитет.

Тужилац: Јесте ли прихватили тај комитет протогеровиста?

Оптужени Динић: Јесам.

Тужилац: По чијој директиви, јесте ли добили директиву од краља и лично од краља били задужени по тој линији?

Оптужени Динић: Он је мени оставио одрешене руке.

Претседник: *Молим вас један моменаШ. ИзволиШе опоменуШи Шога Господина из прве клупе да не спава. Ако му се спава нека изађе из суднице. ИсШо Шако, и оноГа иза њеГа. ИзволиШе насШавиШе.*

Тужилац: Које су личности у Бугарској с којима сте радили?

Оптужени Динић: Из Бугарске?

Тужилац: Из круга протогеровиста?

Оптужени Динић: Радио сам са Крстаном, Поп Тодоровом и Петром Трајковом. Они су формирали комитет и са њима сам имао састанак у Софији кад су преузели акцију.

Тужилац: Колико је дуго трајала веза између Петра Трајкова и вас?

Оптужени Динић: Та веза трајала је, може се рећи, три до четири године.

Тужилац: Какве сте задатке давали протогеровистима?

Оптужени: Задатке нисам давао, никакве, они су имали задатак да уништавају крило Борисово и на томе сам их ја помагао новчано, као што их је помагала цела опозиција у Бугарској, у првом реду „Звенари“.

Тужилац: Јесте ли једно време били лични обавештајац Краља Александра? Управо обавештајни официр који је добијао непосредно од њега задатке?

Оптужени: Не могу тако да кажем. Ја сам као војни аташе у Тирани, кад сам био примљен од краља, изложио му ситуацију која је била тамо да је Албанија била већ запала под утицај фашистичке Италије, да је изгубљен сваки терен и онда је Александар казао: „Молим вас да ме тачно обавештавате о збивањима тамо. Нећу више да ме лажу ...“ Тако сам ја у својству службеног лица слао извештаје преко министарства војске.

Тужилац: А кад сте упућени у Бугарску, на границу, јесте ли добијали наређење од њега лично, или од начелника генералштаба?

Оптужени: Директно сам добијао од Александра кад се водила акција против двора у Софији.

Тужилац: Да ли сте ви писали неко писмо Бентеру у коме сте у прилогу доставили аутобиографију са насловом „Таса Динић о свом раду у прошлости и садашњости“?

Оптужени: Могућно је, јер је било доста денунцијација противу мене.

Тужилац: А да ли се сећате кад је то писано?

Оптужени: Давно је било, мислим 1943 године. Не сећам се целе садржине, али знам да сам писао.

Тужилац: Можете ли се сетити кад сте апсолвирали 1912 године колико је дана протекло кад сте отишли у рат.

Оптужени: Ја мислим 17 дана.

Тужилац: Тачно. И овде у вашој аутобиографији пише 17 дана.

Оптужени: Тада је била мобилизација наређена 17 септембра.

Тужилац: Да ли сте 1920 године руковали кршењем железничкога штрајка?

Оптужени: Ја сам 1920 године био ађутант железничке инспекције. Тада је био штрајк железнички у суботичкој дирекцији, мислим. Знам и сећам се да је влада донела једну одлуку после говора Корощца и Спалајковића да се примене најоштрије мере

према штрајкачима. Пошто још није био завршен рат и извршена општа демобилизација наређене су мере да се сви они који пођу у штрајк мобилишу, а ко се не одазове позиву да се сматра као војни бегунац.

Тужилац: А ко је донео ту одлуку о тим мерама?

Оптужени: Влада је донела те мере и доставила то на извршење месним командантима, шефу железничке инспекције и ја као подређени орган сам прикупљао извештаје како стоје са штрајком. Знам да сам три ноћи остао не спавајући интересујући се док није то питање било скинуто са дневног реда. Због таквих драстичних мера штрајкачи су напустили штрајк и вратили се на редован посао.

Тужилац: Јесте ли ви учествовали у спровођењу те мере?

Оптужени: Нисам.

Тужилац: Ви сте писали Бенлцеру да сте учествовали.

Оптужени: Ја сам морао много што шта да пишем.

Тужилац: Ко је др. Кир, човек из Гестапоа?

Оптужени: То је културни аташе у немачком посланству пре рата У Београду.

Тужилац: У Београду?

Оптужени: У Београду.

Тужилац: Какве су ваше везе са др. Киrom?

Оптужени: Ја сам се са др. Киrom упознао одмах пошто сам се упознао са Краусом. Једном сам се видео са њим лично. После рата није био у Београду. Знам да је 1943 године ишао за Грчку и да је том приликом свратио у Београд и мене посетио. Никакве нарочите везе нисам имао. Ја сам то истицао код Немаца како сам био у вези са др. Киrom и Краусом пре рата.

Тужилац: Ви овако кажете у томе писму (чита): „Од почетка рата указивао сам на потребу сарадње са немачким рајхом...“ Затим кажете да сте у више прилика са немачким заступницима у Београду, др. Киrom и Краусом разговарали о томе, и ако је било тада ризикантно имати контакт са Немцима.

Оптужени: Могућно да сам писао, али то не одговара чињеничном стању. Ја сам писао само да би на тај начин добио поверење, и ништа више.

Тужилац: *Да ли су ово чињенице или су ово лажи?*

Оптужени: *Лажу су.*

Тужилац: *Све?*

Оптужени: *Можеда има и нешто истине.*

Тужилац: *А какве сте имали потребе да Немце лажете?*

Оптужени: *Морао сам.*

Тужилац: *Да ли сте били лично угрожени или сте хтели да стекнете јаче поверење?*

Оптужени: *Па био сам и уГрожен.*

Тужилац: *Од кога?*

Оптужени: *Са свих страна су тражили моју главу. Тражио је прво Борис. Па сам био и од Драже Михаиловића осуђен на смрт. Од масонерије. Когод је стигао осудио ме је на смрт.*

Тужилац: (Чита писмо у коме оптужени Динић каже да је на путу за Лесковац имао прилике да спасе једног немачког официра кога је хтео да убије један бивши југословенски официр. У писму се даље каже): „Ступио сам у рат против мога унутрашњег убеђења, јер сам стекао утисак да је ово најлуђи рат који је водила једна држава. Из тога разлога искористио сам прву прилику која ми се указала 13 априла 1941 године, позвао војнике и резервне официре и дао им објаве да су демобилисани, а сам се са активним официрима упутио за Лесковац и тамо се ставио на расположење немачким војним властима.“ У писму се даље каже: „Могу мирно да кажем да је моја јединица била једина у целој југословенској војсци која се у реду демобилисала.“

Оптужени: Није предао Немцима, него пуштена кући?

Тужилац: Је ли ово тачно?

Оптужени: Ја нисам имао ниједног активног официра. Сам сам се предао Немцима.

Тужилац: (Чита даље): „Одмах по доласку у Београд 18 априла 1941 године дошао сам у везу са Краусом који је такође пре рата био у Београду и са којим ја још од онда сарађујем. Наставио сам своју сарадњу такође са жељом да спасем Србију и да је спасем од пустоши у коју је пала услед тога бесмисленог рата“. Је ли ово тачно?

Оптужени: Молим вас лепо, та писма која сам писао Немцима - кажем вам - да је то било у циљу добијања њиховог пуног поверења, *да би нешто, бајаГи, помоГао.*

Претседник: Имате ли још питања?

Тужилац: А јесте ли ви били са једном експедицијом, коју је водио један од Недићевих официра, у Свилајнцу, у Рековцу, у срезу Левачком, 1941 године, 24 и 25 августа?

Оптужени: Нисам уопште био.

Тужилац: Нисте били тамо?

Оптужени: Нисам.

Тужилац: Ја сам завршио.

Претседник: Одбрана, ако имате питања, изволите.

Бранилац: *Који су били ваши мотиви ступања у службу комесарске управе, а доцније и у владу?*

Оптужени: *После пропасти ЈуГославије, Србија и српски народ нашли су се били у једној изузетно тешкој ситуацији. Свуда около били су крвни непријатељи њеГови: Борис, Павелић, Хорти и неки албански бегови... У земљи окупатор озлојеђен против српског народа, чинећи Србију одГоворном за улазак ЈуГославије у рат. Крвни непријатељи српскоГ народа хтели су то да искористе и тражили су да се Србија између њих подели, тежећи биолошком уништењу српскоГ народа. Ја - видећи ту ситуацију - морам да кажем, када ме је позвао Аћимовић и у том смислу разГо-*

варао - нисам одбио да учествујем у сарадњи. Мислио сам да ћу тим путем, услед те ситуације, помоћи српском народу. Данас, на жалост, друкчије Гледам. Данас, - иако је можда та ситуација таква била, иако би можда српски народ Горе прошао да није било српске управе, иако је крај рата био исувише далеко да би се могло да рачуна на општи устанак, иако је све то могло да буде, - ипак све то је имало да се занемари, имало је да се пође у борбу, јер, кад се води један епохалан рат, кад је имала да падне једна вековна одлука, да ли ће се подносити и робовати најмрачнијем ропству нацифашизма или да се добије слобода, а поГотову када је остварен вековни сан Словена - уједињено Словенство - отићи и за време ТОГ епохалноГ рата ставити се у службу непријатеља, заиста то претставља злочин. Ја то данас увиђам и ја са тим Грехом не желим да живим.

Бранилац: Да ли сте ви имали разлога да се чувате од освете извесних личности бугарског фашизма?

Оптужени: Како да нисам имао разлога. Ја сам био најистакнутији борац против кобуршког двора, који је био откако су кобурзи доведени у Софију, имао задатак да онемогући словенску солидарност на Балкану, да одвоји Јужне Словене од етничке матице Русије.

Бранилац: Појединачно, од кога сте очекивали?

Оптужени: Појединачно, првенствено од самог краља Бориса, који ме је сматрао за свог крвног непријатеља, јер су сви атентати, који су вршени у Бугарској, приписивани мени у дело, ма да могу рећи, пред овим високим форумом, да нисам увек био ја тамо.

Бранилац: Како су доношене одлуке у влади Недића, то јест да ли је била потребна одлука већине или не, за поједина ресорна питања?

Оптужени: Није било ту никада дискусије. Могла је да се донесе уредба и без потписа неког министра. То је обично ишло на потпис председнику владе, а онда је ишло на потпис министру.

Бранилац: Није се дискутовало о свакој уредби?

Оптужени: Било је дискусије.

Бранилац: Да ли је била потребна већина или је то сваки ресорни министар могао на своју руку преко председника да ради.

Оптужени: Обично је ресорни министар ишао да ради са председником владе. Претседник владе је примио, а онда су остали министри аутоматски примили.

Бранилац: Да ли сте могли спречити доношење неке одлуке с којом се нисте слаГали, њихова остварења.

Оптужени: Нисам могао. Било је неколико уредби које су отишле без МОГ потписа. Кад се достављало Немцима на саГласност они су тражили потпис Недића а затим су дали саГласност.

Бранилац: У погледу оних чланака, који су објављени у окупационој штампи, да ли сте сами писали лично те инкриминисане чланке или је неко други писао, а ви сте само ставили свој потпис?

Оптужени: Могу да кажем ово. Ја сам водећи акцију у читавом периоду између два рата против мрачног фашизма, у односу на Бугарску, у односу на Албанију, у односу на Југославију на жалост, могу да констатујем, да је свуда у позадини стајала донекле енглеска служба. Не говорим ја то зато што бих хтео ... *Напротив* *Енглези су ми увек импонирали. Њихово опхођење у личном односу мора да импонује. Њихова родољубивост у одбрани Империја служи као пример и жалим што сам на жалост налазио на те моменте.* Отуда се код мене створило једно убеђење да је заиста енглески империјализам угрожавао и бившу Југославију. Тако сам ја с Немцима...

Бранилац: Да ли сте сами писали, или је неко други писао а ви сте ставили само потпис, као што је било са говором који сте требали одржати...

Оптужени: Писао сам сам.

Бранилац: Молим вас да ми објасните услед чега сте дошли до закључка о вашем погрешном ставу. Је ли то зато што вам сада постају јасни циљеви и резултати народноослободилачке борбе?

Оптужени: Сигурно. Дакле, ја морам да кажем да сам био у заблуди. На жалост нису ми били доступни сви моменти на којима сам могао да базирам моју процену ситуације. Видео сам Совјетски Савез у рату с Немачком 1941 године ... То ме највише збунило. Мислио сам да треба да се добије у времену. Међутим, данас гледам друкчије. Цео тај фашистички блок био је уперен против Совјетског Савеза и *НОП-а који су остварили уједињење Словена и свесловенства, који су после непуних 15 столећа јуГословенске народе привели у наручје етничке матице Русије. И да ја будем против такве сарадње? Ја се буним против своје савести.*

Претседник: Евентуална даља питања.

Тужилац: Ја предлажем да се оптужени Динић и Јовановић суоче на следеће околности о којима су противречности у исказима.

Претседник: Оптужени Јовановићу устаните и приђите Суду. (Оптужени Јовановић устаје и прилази микрофону).

Тужилац: *Знате ли да кажете о којим чињеницама да се суоче (пита претседника).*

Претседник: *(Обраћа се на оптуженог Јовановића) Приђите ближе... (Обраћа се на тужиоца) сада ћете да кажете...*

Тужилац: Молим: Прво, о стрељању таоца у Ужицу, друго, о догађајима у селу Скели, треће, о чињеници да је Драги Јовановић за све време окупације од почетка стварања бањичког логора до његовог завршетка био непосредно надлежан заједно са Немцима над управником логора Вујковићем, четврто, о истрази коју је Та-са Динић спроводио о одговорности за 27 март по заповести Немаца и о његовим исказима о подметању Драгог Јовановића. О тим околностима нису се споразумели и нису сагласни искази.

Бранилац Динића др. Богољуб Јовановић: И у погледу да ли је Јовановић био руководилац целокупних окупационих оружаних снага, а не и министарство унутарњих послова...

Тужилац: И на ову околност.

Претседник: Оптужени Динићу, јесте ли чули о којим околности-ма се разилазите са оптуженим Јовановићем... У погледу Ужица, у погледу Скеле... Мислите ли на Обреновац (Претседник се обраћа тужиоцу).

Тужилац: Скела код Обреновца, то је у вези са саботажом, у вези са железничким мостом.

Претседник: Онда у погледу да је бањички логор био под управом Јовановића, у погледу оне конференције после вашег одређивања за претседника комисије, о утврђивању одговорности за догађаје 27 марта 1941 и на околност да је оптужени Јовановић био руководилац целокупних оружаних снага Недића у току окупације. Јесу ли вам ове околности познате... Дакле Обреновац, Ужице, Бањица, комисија за утврђивање одговорности о 27 марту... Ви знате шта сте ви изјавили: Да је Јовановић био руководилац целокупних оружаних снага СДС?

Тужилац: Јесте ли пропустили Бањицу?

Претседник: Рекао сам.

Претседник: Кажите у очи оптуженом Јовановићу прву ствар поводом Ужица.

Оптужени Динић: (обраћа се оптуженом Јовановићу): Кад сам дошао код др. Кисела затекао сам тамо Аћимовића, тебе, Кисела и Крауса. Др. Кисел је рекао, како ми је објашњено, да је фелдкомандант тражио да ја идем у Ужице ради неке конференције. И ми смо заједно пошли у пет часова аутомобилом.

Тужилац: Ја бих хтео да говорим само о односу њега, Јовановића и Немаца у вези са стрељањем таоца у Ужицу. Он тврди да је Јовановић удесио то стрељање.

Бранилац оптуженог Динића: И поводом околности да је руком показао на оптуженог Динића.

Оптужени Јовановић (повишеним гласом говори): После овога да је од немачког команданта дознао за Ужице, не треба да дам никакву изјаву о томе.

Тужилац: Ја инсистирам да Јовановић објасни да ли је подметнуо Динића да изврши стрељање и да учтиво одговара, а не да се дере.

Претседник: Ја руководим претресом, и ја ћу га опоменути ако не буде учтив. Молим вас кажите Динићу у очи поводом те околности је ли тачно да сте ви на њега показали руком да је он тај који треба да изврши стрељање у Ужицу.

Оптужени Јовановић: Нити сам показао руком, нити је било потребно, пошто је Динић овога момента изјавио да је био на конференцији на којој му је саопштено да он треба да иде у Ужице по захтеву фелдкоманданта у Ужицу и да ће га на том путу пратити господин Краус и Драгомир Јовановић, ерго, господин Динић, је имао легитимацију и није требало да му ја дајем легитимацију.

Бранилац: Није он рекао да је знао о чему се ради, него да иде на неку конференцију у Ужице и да је тамо био непријатно изненађен кад је конференција претворена у захтев за стрељање таоца.

Оптужени Динић: Ја нисам знао да се ради о стрељању.

Оптужени Јовановић: На конференцији код Турнера било је јасно речено да је извршен атентат код Косјерића на немачког пуковника и да претстоје мере одмазде и да је потребно, да не би дошло до стрељања невиног света да по захтеву господина Аћимовића, господин Динић, као помоћник комесара министарства унутрашњих послова оде у Ужице и руководи тим послом. Ја сам на тај пут пошао с њим да би проучио ситуацију у самом Ужицу и да би видео да ли је то, како ми је у свом извештају јавио фелдкомандант, опште предреволюционарно стање. У Ужице смо дошли. На конференцији се потргло питање одмазде због тог немачког пуковника. Ја сам аподиктички одбио да ти таоци буду из Београда. То је једино што је истина. Да ли су таоци узети из Ужица или са неког другог места то мени није познато. А тај гест о показивању руком на господина Динића нити мени штети нити ми користи, па би га врло радо признао као што сам све у своме саслушању признао.

Претседник: Оптужени Динићу, је ли оптужени Јовановић показао тај гест руком на вас?

Оптужени Динић: Јесте.

Оптужени Јовановић: Не.

Претседник: Јесте ли, оптужени Динићу, били упозорени у Београду да имате да вршите одмазду у Ужицу.

Оптужени Динић: Не. Ја сам дошао на конференцију касније и све до Ужица нисам знао о чему се ради.

Претседник: Је ли оптужени Јовановић показао на вас руком да ви треба да извршите стрељање?

Оптужени Динић: Јесте.

Тужилац: Да ли, оптужени Јовановићу, можете да објасните откуда ви као управник града Београда са надлежношћу на територији Београда, да будете послати у Ужице по тој ствари?

Оптужени Јовановић: Као човек који познаје конспиративну илегалност комунистичког деловања, да видим да ли у Ужицу има такве психозе.

Тужилац: Од кога сте одређени?

Оптужени Јовановић: Од господина Аћимовића.

Тужилац: А од Немаца?

Оптужени Јовановић: Немци су присуствовали тој конференцији.

Бранилац: Молим вас нека оптужени Јовановић одговори: Да ли је оптужени Динић за цело време конференције у Београду био присутан или је дошао у току конференције?

Оптужени Динић: Ја сам на конференцију дошао и тамо сам затекао господина Јовановића и Аћимовића.

Претседник: Ко је кога затекао на конференцији, јесте ли ви њега или он вас, или сте заједно дошли?

Оптужени Динић: Када сам ја дошао они су сви били тамо: Јовановић, Аћимовић и Краус.

Претседник: А како ви кажете, Јовановићу?

Оптужени Јовановић: Ја кажем овако како фактично стоји: Аћимовић и Динић дошли су једним аутомобилом пошто нису имали сваки свој, а ја сам дошао својим аутомобилом из управе града. То је чињеница.

Претседник: Значи заједно сте дошли?

Оптужени Јовановић: Ја сам дошао из управе града.

Претседник: Суочите се сада по другој околности поводом догађаја у Скли.

Тужилац: Само да се суоче на ту околност; да ли је Јовановић тражио да се триста људи доведе у Београд за потребе немачке одмазде.

Оптужени Динић обраћа се Суду да да исказ поводом ове околности, а претседник Га опомиње и каже: „Молим вас реците лепо у очи оптуженом Јовановићу: тоГа и тоГа дана десило се то и то а он ће вама да одговори да ли је истина или ово је тачно а ово није.

Оптужени Динић: Господине Јовановићу, једнога дана, не сећам се тачно, пошли смо заједно по чијем наређењу не знам тачно, ви, Краус и ја. Било је још неких Немаца из Гестапоа и стигли смо у Обреновац. Тамо је био командант шулц-полиције, немачки мајор, био је командир жандармериске чете из Обреновца и неколико жандармериских официра. Радило се о преузимању извесних мера против комуниста поводом акта саботаже на железнички мост код Обреновца. Реч је била о некој акцији за претрес терена. Ви сте, Јовановићу, узели карту пред Немцима и вршили сте распоред где би имала да иде шулц-полиција, а где би имала да иде српска жандармерија, где заједнички да дејствују, мада сам ја очекивао да претходно треба заузети један начелни став о томе: шта се жели, шта се хоће. У том смислу сам вам чинио примедбу да не журимо и да видимо шта је у ствари. Даље, ви сте том приликом почели да ређате, сећам се врло добро, свако село из кога би имали да се узму таоци, и помињали сте бројеве: Цен, фирцен. Ја сам онда лупио у сто. Верујем да се сећате да сам лупио у сто, и да је то учинило врло рђав утисак на Немце, природна ствар. Тиме је за моменат била прекинута та ваша радња. А после је уређено то питање акције на претресу терена, али без таоца.

Претседник: Оптужени Јовановићу, одговорите у очи оптуженом Динићу: Јесте ли ви предлагали да се из сваког села узме по десет до петнаест таоца?

Оптужени Драги Јовановић: Оптужени Динићу, могу да одговорим ово. Његов исказ је од почетка до краја неистинит. Ја ћу га потсетити како је било. Ја сам пошао у Обреновац на његов позив, у пола осам увече почетком јула 1941 године када је оптужени

Динић био командант целокупних оружаних снага, које су се тада звале српска жандармерија и заменик министра унутрашњих послова. У Обреновац сам пошао с њиме да му правим друштво. Кад смо стигли у Обреновац, отишао сам на вечеру код Аце Симовића, индустријалца. Дошао сам са вечере у пола десет часова. Хтео бих сада да питам оптуженог Динића: Да ли сам ја био на мосту где је извршена саботажа?

Оптужени Динић: Ја нисам био на мосту, а не знам да ли сте ви били.

Оптужени Јовановић: Драгомир Јовановић 23 године служи у полицији. Драгомир Јовановић не би предлагао никакве мере док претходно не би испитао како је дело извршено, док претходно не би видео место где је дело извршено и корпора деликти, ако стоје још на терену. То је најбољи доказ да Драгомир Јовановић није могао предлагати, нити је предлагао икакве мере; а оне су вама, господине Динићу, потребне због тога да би сте ви били тај који је спасао 300 људи. Ја ћу слободно и отворено да кажем: Да ли сам вам ја предлагао 1944 године да се узму таоци по тражењу Немца. Ја сам водио управу града Београда четири године, и ни један таоц у Београду није узет ни по једном питању. *Водио сам акцију против илегалне Комунистичке партије, али таоце нисам узимао.*

Претседник: Оптужени Јовановићу, је ли тачно да сте ви учинили предлог да се купе таоци?

Оптужени Јовановић: Није тачно да сам учинио ма какав предлог за скупљање таоца због саботаже у Обреновцу. То није тачно.

Претседник: Оптужени Динићу, реците у очи оптуженом Јовановићу околности на које треба да се суочите поводом бањичког логора.

Оптужени Динић: Поводом бањичког логора могу рећи оно што сам изјавио. Бањички логор је створила управа Београда заједно са Немцима, и бањички логор је за све време стајао под управом оптуженог Јовановића као управника управе града Београда, као шефа безбедности и као изванредног комесара за Београд и околину. За све време.

Претседник: Шта кажете на то, оптужени Јовановићу?

Оптужени Јовановић: Цела изјава оптуженог Динића лишена је истине зато што је то један конгломерат који не одговара тачности. За логор на Бањици је адаптирана зграда по наређењу претседника владе Недића.

Тужилац: Јесте ли ви оптужени Јовановићу, адаптирали ту зграду?

Оптужени Јовановић: Адаптирао сам ја са комисијом од чиновника министарства грађевина и управе града. Логором је руководио Светозар Вујковић који је за управника логора постављен решењем министра унутрашњих послова. Ја сам имао ингеренцију на оне притворенике у логору који су били ухапшени од одељења специјалне полиције управе града Београда. То је истина, а логор је служио и за целу Србију. Колико сам чуо Динић је овде

изјавио да је управника Вујковића сретао често како иде на реферат код председника владе.

Претседник: Оптужени Јовановићу, реците то у очи оптуженом Динићу.

Оптужени Јовановић: Молим вас да овде кажете да сте ви изјавили да сте скоро свакога дана сретали Вујковића да иде на реферат код председника владе. Па молим вас да ли би орган, којим ја руководим, могао да иде директно на реферат председнику владе или мени.

Претседник: Кажите да је то истина или не?

Оптужени Јовановић: Ја сам казао да није истина оно што је рекао оптужени Динић, већ да је истина оно што сам ја изјавио.

Претседник: Суочите се поводом околности на који сте начин и од кога одређени за председника комисије за утврђивање одговорности за догађаје 27 марта 1941 године у Југославији и ко је написао наредбу за ваше постављење за председника те комисије?

Оптужени Динић: Ја сам био позван у Гестапо да пођем. Тамо сам затекао оптуженог Драгог Јовановића, Аћимовића, Крауса и једног Немца, кога сам тада први пут видео. То је тај Немац за кога сам доцније сазнао да се зове др. Гусер. Мислим да је био и Перић. И онда ми је речено да је донета одлука да се поведе истрага ради утврђивања одговорности поводом уласка Југославије у рат. Речено ми је да је донета одлука да ја будем председник те комисије. Објаснили су ми како је у Француској већ та истрага у току и како и ми треба да је поведемо. После тога отишли смо у министарство унутрашњих послова нас тројица: Аћимовић, Драги Јовановић и ја. Тамо је, у кабинету Аћимовића, Драги Јовановић написао зеленим мастилом, сећам се тога добро, то наређење мора да постоји у архиви, наређење којим се ја одређујем за председника комисије, за потпредседника његов помоћник Мика Ђорђевић, за чланове Ђорђе Перић, судски пуковник Јевтић и још један судија окружног суда. То наређење сте ви, оптужени Јовановићу, написали, а Аћимовић га је потписао и мени уручио.

Претседник: Оптужени Јовановићу, је ли ово тачно?

Оптужени Јовановић: Није тачно да сам био на конференцији Гестапоа. Никада нисам видео у животу тога Гусера. Тачно је да сам био у министарству унутрашњих послова и да је речено да се по захтеву Немаца за председника те комисије именује Таса Динић. Тачно је још и то што сам ја делегирао свога помоћника за члана комисије и можда и то да сам ја, као најбољи познавалац стварања решења, концептирао решење, дао га Аћимовићу који је после тога дао да се исто препише и потписао га. Чуди ме како се оптужени Динић добро сећа тога да сам ја решење написао зеленим мастилом, а не сећа се осталог.

Претседник: Је ли тачно да сте га ви написали?

Оптужени Јовановић: Молим, у вези са тим да ја поставим Динићу једно питање.

Претседник: Ви немате права да постављате питање него да молите Суд да он постави питање.

Оптужени Јовановић: Добро. Да ли сам када о раду те комисије био обавештаван и да ли сам тражио резултате рада од вас?

Оптужени Динић: Ја не знам да ли вас је ваш помоћник о томе обавештавао.

Оптужени Јовановић: Да ли сам ја тражио од вас те податке?

Тужилац: Можда вам нису требали.

Претседник: Даље, поводом пете околности, кажите, оптужени Динићу, у очи оптуженом Јовановићу да ли је он кроз читаво време руководио и био шеф безбедности српске безбедности.

Бранилац оптуженог Динића Богољуб Јовановић: Молим да допуним то питање: Да ли је тачно да је такозвана српска безбедност била непосредно под министарство унутрашњих послова, или као засебна организација?

Тужилац: У свакоме случају Динић и Јовановић временски се поклапају у томе ко је шеф оружаних снага.

Претседник: То нека разјасне њих двојица између себе.

Оптужени Динић: Ја сам изложио факта. И као што знам у министарству унутрашњих дела постојало је управно и самоуправно одељење. А одељење јавне безбедности и Српска државна стража, сам састав тих установа намеће уверење да је функција службе безбедности била под њим, да је Српска државна стража била под њим, да је он био руковалац, наредбодавац и носилац те службе за све време док сам ја био министар унутрашњих дела.

Претседник: Одговорите, Јовановићу, шта имате на ово оптуженом Динићу.

Оптужени Јовановић: Ноторна је чињеница да сам ја према устројству као шеф државне безбедности био одговорни шеф од септембра 1942 до новембра 1943 године и да је јавна безбедност, Српска државна стража и сви политички органи у земљи били потчињени мени и да нисам дозвољавао да се ма ко са стране у то меша.

Тужилац: Од када сте ви Динићу били министар унутрашњих дела?

Оптужени Динић: Од 5 новембра 1942 до 5 новембра 1943 године.

Претседник (констатује): Извршено је суочење између оптуженог Динића и оптуженог Јовановића, па сваки рече у очи другоме онако како је написано у стенографским белешкама. Оптужени Јовановићу и ви оптужени Динићу седите сваки на своје место. Оптужени Михаиловићу, приђите Суду, хтели сте да поставите нека питања оптуженом Динићу, само будите краћи и концизни.

Оптужени Михаиловић: Познајемо се из академије. Били сте старији две године од мене. Знам да сте нешто радили са неким Поповским и знам ваш рад у области Пирота у погледу убиства Дозе Узуновског који је био противан Борисовој политици. Видео сам вас и у Чешкој и мислио сам да сте противник Милана Стојади-

новића, сматрао да сте то добро учинили, али у ствари није било тако. Молим вас, прво, да нам кажете о убиству Дозе Узуновског.

Оптужени Динић: Ја о томе не знам ништа ни да је убијен нити знам ко га је убио.

Оптужени Михаиловић: Убио га је потпуковник Јелачић.

Оптужени Динић: Нисам знао да је убијен, само знам да сам га извукао из затвора у Цариграду.

Оптужени Михаиловић: Друга ствар. Ваш рад на разбијању моје организације у Београду био ми је добро познат. Ви *пошто нис* ~~Ше~~ *могли да се упишете у партизане* хтели сте да се упишете код мене. Међутим, познато ми је да сте заједно са Масаловићем имали један збор официра у Официрском дому на коме сте иступили са подигнутом руком хитлеровским знаком и говорили заједно са Масаловићем да су официри противу акта од 27 марта и да преостаје или робовање или послушност. Сада су имали по вашем наређењу официри да потпишу неке формуларе у којима је стајала рубрика *опредељивање за нови поредак. У току зиме 1941 и 1942 Године маса официра који су радили на терену на извесним пословима и склонили се у Београд били су похватани и отерани у лоГоре и ропство на основу тих ваших спискова не изјашњавајући се за нови поредак.* Исто тако познато ми је да сте ме звали неколико пута на састанак на терену у вези са Немцима, правећи ми клопку. То је више једно опште питање, а имам још.

Оптужени Динић: То није тачно. Можда је Дража Михаиловић рђаво обавештен. На збору о коме он говори ја нисам био. Што се тиче односа оних официра који су остали у земљи 1941 године, међу њима је било много активних официра који су морали да живе у једном илегалном стању, и ја сам примио гаранцију за њих и тако су били легализовани као заробљеници на отсуству и добијали извештај минимум за егзистенцију. То је учињено по моме ангажовању.

Оптужени Михаиловић: Сигурно да Немци то не би дозволили да су могли покупити људство са терена.

Оптужени Динић: По моме ангажовању ослобођавани су обвезници и официри. Ја сам дао гаранцију.

Оптужени Дража Михаиловић: Због тога што нису Немци могли покупити официре с терена.

Тужилац: *ШША је ово Г. председниче. Је ли ово дискусија или суочење.*

Председник: *Пустите, Суд руководи претресом!*

Оптужени Динић: Што се тиче збора у Официрском дому не знам. Од како је дошао Недић њихов рад био је за мене тајна, нисам имао ничега заједничко с њима.

Оптужени Михаиловић: Познато ми је да сте на збору официра подигли руку и давали Хитлеров знак.

Оптужени Динић: Није истина. Нисам то никад радио. И у Немачкој док сам био то нисам радио.

Оптужени Михаиловић: Познато вам је да су официри морали потписивати спискове у којима су се изјашњавали и опредељивали за нови поредак.

Оптужени Динић: Није истина! Они су морали потписивати само једну изјаву ради евиденције како би били заведени у министарству финансија ради примања минимума за егзистенцију.

Оптужени Михаиловић: Ја сам хтео да истакнем сада ове чињенице а у доказном поступку изнећу више ради разјашњена ових ствари.

Оптужени Динић: Дража Михаиловић послао ми је по налогу Аћимовића 1941 године једног среског начелника. Чини ми се да се звао Мишић.

Тужилац: Из Горњег Милановца?

Оптужени Динић: Из Горњег Милановца.

Оптужени Михаиловић: Доцније. То је било августа.

Оптужени Динић: Сећам се да је седмог августа дошао код мене и рекао ми је да је био код вас и да је разговарао с вама, да ми је донео ваше намере, шта сте намеравали да радите тада, и рекао ми је за вашу намеру да се састанете са мном. Међутим, како сам ја после тога утврдио Аћимовић је већ био успоставио непосредне везе са вама и изјавио у управном штабу да ће ускоро славити ваш долазак у Београд. Како је дошла Недићева влада, ја сам испао из владе и постао сам комесар за персоналне послове и престало је моје интересовање, и зато није дошло до таквог састанка.

Оптужени Михаиловић: *Дошло је до хапшења официра и шиљања у ропство.*

Претседник: Одговорите, оптужени Михаиловићу, је ли долазио код вас срески начелник Мишић.

Оптужени Михаиловић: Срески начелник Мишић дошао је на терен кад смо ми заједно са партизанима заузели Милановац.

Претседник: Је ли долазио код вас и јесте ли по њему послали катку поруку Динићу?

Оптужени Михаиловић: Нисам.

Оптужени Динић: Ја сам казао, сећам се да је он код мене долазио августа и казао сам да је он мени тако говорио, можда је то било његово произвољно, али он је рекао, да је био на Равној Гори код Драже Михаиловића, да је лично разговарао са њим и да је донео тај одговор и да је наводно Михаиловић рекао: „Добро је што је образована влада“, *да тиме ће се помоћи народу и да стоји на расположењу да се видимо кад хоћемо.* Ја нисам никада ишао на то да правим неке клопке, а најмање би вама, Дражи Михаиловићу, правио клопке.

Оптужени Дража Михаиловић: У то сам се уверио.

Претседник: (Обраћајући се Михаиловићу и Динићу): Изволите даље.

Оптужени Михаиловић: (Обраћајући се оптуженом Динићу): Откуд то да „Тетас“ долази код вас са тако примамљивим траже-

њима? Ја не знам да ли сам добро чуо, али видим да он долази код вас да тражи „ем-пи“ оружје, да убије не знам кога?

Оптужени Динић: Да убија чланове вођства народноослободилачког покрета.

Оптужени Михаиловић: Зашто ви да му дајете оружје?

Оптужени Динић: То се и ја питам. Откуд ја да му дам оружје, ја сам био министар унутрашњих послова.

Оптужени Михаиловић: Ви сами кажете да је то била борба против комуниста. Зашто му онда нисте дали оружје за борбу против комуниста?

Оптужени Динић: Не, ја нисам водио борбу против комуниста.

Оптужени Михаиловић: А да ли је водио тај капетан Јован?

Оптужени Динић: Не знам. Можда је то име само псеудоним.

Оптужени Михаиловић: *Могу да вам кажем: ми смо два свеШа.*

Оптужени Динић: *Може биШи.*

Претседник: Немате више ништа?

Оптужени Михаиловић: Немам ништа.

Претседник: Одмор 15 минута.

Одмор је настао у 11,15 часова

Наставак претреса после одмора